

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Ček, račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

SLOVENECE

Kaj prinaša 40 urnik

Od 10. januarja dalje zborujejo pod okriljem Mednarodnega urada za delo v Ženevi zastopniki posameznih držav, delodajalcev in delavcev, da odločijo, bi li kazalo svetovni gospodarski konferenci predložiti predlog o znižanju dosedanjega 48 urnega angleškega delovnega tedna, na 40 urni delovnik. Pobuda je prišla od italijanske strani že lansko leto v poletju (25. julija), ko je minister de Michelis v imenu italijanske fašistične vlade v posebnem pismu predlagal, naj se z mednarodnim dogovorom zniža delovni čas, kar bi bistveno pripomoglo k omiljenju gospodarske krize in zaposlitvi brezposelnega delavstva.

Ženevska konferenca ima pred sabo že več zgledov, ko so posamezni podjetniki brez škode za svoja podjetja znižali delovni čas, tako da vprašanje o tehnični možnosti predlagane redukcije delovnega časa, ki se je spočetka zdela glavna ovira — resno ne obstoja. Ford je že 1926 v svojih tovarnah uvedel 40 urni delovni teden, in sicer v obliki petih osemurnih delavnikov. Isto je napravila 25.000 delavcev zaposlujoča severnoamer. United States Rubber Comp. Bata je za 18.000 svojih delavcev 1930 uvedel 45 urnik in po njem v letu 1931 zaposlil 25.000 delavcev. Sicer pa je podobnih zgledov že precej. O možnosti izvedbe pri dobri volji torej ni mogoče resno dvomiti, čeprav se šablonsko tolikšna reforma seveda ne da izvesti.

Do bistvenih diferenc je prišlo na konferenci, ko so zastopniki delavstva kategorično zahtevali, da se delavstvu tudi pri znižanem delovnem času zagotove enaki prejemki kakor pri dosedanjem 48 urniku. Tej zahtevi so se delodajalci enako energično uprili in že je kazalo, da se bo na tem vprašanju konferenca brez uspeha razšla. V pet. 20. t. m. pa nam je nenadna vest iz Ženeve javila, da se je delovna konferenca s 36 proti 21 glasovom vendarle odločila, da bo gospodarski konferenci v Londonu ipak predlagala mednarodni dogovor o skrajšanju delovnega časa. Neodločeno je ostalo le še vprašanje, ali naj ta dogovor velja trajno ali pa samo za čas obstoječe krize. Toda po našem mnenju to ni več tako važno, ker glavno je, da se sedaj hitro nekaj ukrene proti strašni brezposelnosti sicer ne bo odpravila, zlasti ne v Nemčiji, Angliji in Ameriki, more pa jo marsikje občutno omiliti. In to je že nekaj. Ko enkrat minejo najhujša krizna leta, se bo pa itak znova videlo, kakšni gospodarski ukrepi bodo v spremenjenih razmerah potrebni. Gospodarsko življenje je podvrženo tolikšnim in čisto tako nepričakovanim spremembam, da se v kake trajne norme sploh ne da utesniti.

Pomislimo le na eno dejstvo. Glavni vzrok obstoječe brezposelnosti je stroj. Postopna industrializacija in racionalizacija je človeku dala možnost, da več in več proizvaža s čim manjšimi sredstvi. Za produkcijski proces je potreba vedno manj ljudi, ker imamo vedno več in vedno boljše stroje, ki proizvajajo za vse ljudi dovolj in še več, kakor potrebujejo. Ker delajo stroji za milijon rok, ni več treba ljudem toliko delati. Parni stroj, ki ga je človek spočetka izumil, še ni vrgel bogve kaj delavcev na cesto. Kajti rabil je za svoj pogon premog, ki ga je izkopal v globini zemlje tisoče in tisoče delavskih rok. Tehnični izum parnega stroja je preje omogočil zaposlitev novih delavcev, kakor pa da jih je metal na cesto. Toda moderen stroj ne rabi več človeških energij, jih temveč človeku daje. Samo en primer. Voda priteka z gora v ravnino in se zliva v morje. To gibanje se brez prestanka obnavlja. Človek je zgradil jez in ob padcu postavil dinamo, ki proizvaja brez prestanka za tisoče in tisoče človeških sil, a jo more oskrbovati en človek. Kdo bi mogel samo slutiti, kakšne neizmerne možnosti še skriva v sebi kraljestvo tehnike!

Danes torej splošno mislimo, da bi brezposelnim bilo pomagano s 40 urnikom. Gotovo. Toda v isti sapi moramo iz istih vzrokov, ki nas silijo v 40 urnik tudi že povedati, da sprito tehničnega razvoja tudi 40 urnik ne pomenja nikakršne trajne solucije, ker je čisto mogoče, da bomo čez nekaj let zahtevali že 30 urnik ali morda celo 20 urnik — kdo ve? Gotovo je le, da sedanja rešitev ne more biti drugega nego začasni paliativ. Brez dvoma smo komaj na pragu novega, četrtega tehničnega carstva. Nameravamo skrajšanje delovnega časa bo prav za prav le potrdilo mnogokje že uveden dejanski položaj.

Toda če smo tako našli sled tehnični nujnosti in upravičenosti za 40 urnik, nismo nikakor še razvozlati socialnega problema kot takega. Predpostavljamo kot gotovo dejstvo, da nam 40 urnik srečno skrajša delovni čas ne da bi znižal delavčeve prejemke. Kaj pa delodajalec? Ako je v njegovi stroki nadprodukcija absolutna — kar je mnogokje slučaj — potem ne bo nastavljal novih moči, ampak bo kvečjemu delal s 40 urnikom ob sedanjem številu delavcev, le da bodo izdelki dražji. S tem bi samim brezposelnim ne bilo nič pomagano. Ako pa je nadprodukcija le relativna, to se pravi, magazini so polni le zato, ker ljudje nimajo sredstev, da bi si potrebnih predmetov nabavili, potem bo 40 urnik imel ugodno posledico, da se bodo magazini sicer izpraznili, — kar pride na delo nova delovna ekipa in bo več denarja med ljudmi — a ta uspeh bo paraliziran s tem, da bodo predmeti dražji, ravno zato, ker bo podjetnik moral več izdati za plače. Razen tega se je še bati, da bo mala in srednja obrt še bolj pritisnjena k tlom, ker bo v spremenjenih razmerah še manj zmožna konkurirati cenam veleobratov.

Popolnoma nejasna situacija v Franciji

Soglasje o finančni reformi še vedno nedoseženo

Leon Blum

Pariz, 23. jan.

V torek, dne 24. januarja, se zbere francoska poslanska zbornica, da sprejme proračun za leto 1935. Kakor znano, je francoski ministrski svet odobril budžetni načrt finančnega ministra Chérona, ki je bil izročen zborničnemu predsedstvu, katero ga je brez diskusije izven zasedanja izročilo finančnemu odboru, parlament sam pa je bil že prej sprejel prvo začetno dvajsetino za januar. V finančnem odboru samem pa se je pojavil velik odpor proti vladnemu načrtu, in sicer so se proti Chéronu dvignili

združeni meščanski radikali in socialisti

to so oni, na katere se vlada Paul-Boncourja v prvi vrsti naslanja. Zaradi tega je seveda nastal za vlado položaj, tako da se še danes ne ve, ali bo vlada radi tega nesoglasja v svoji lastni večini padla ali pa se bo iz te situacije rešila. Vlada zaenkrat zagovarja svoj načrt in hoče brezpogojno doseči ravnotežje med dohodki in izdatki

brez posojila

kar je seveda mogoče samo, če se zvišajo nekateri davki, nekateri pa uvedejo na novo, obenem pa dosežejo prihranki po znižanju uradnih plač in penzij bojevnikov. Ker so pa te odredbe skrajno nepopularne, so seveda socialisti in oni meščanski elementi, ki se jim najbolj približujejo, proti, dasi se mora priznati, da je težko najti drugega načina, kako se ogniti ogromnemu deficitu nad 10 milijard frankov drugače kakor z izdatnimi prihranki. Če se socialisti upirajo prihrankom na račun državnih uslužbencev (kar je popolnoma razumljivo in tudi upravičeno), se pa velika industrija in trgovina upirata novim davkom na kapital. Tako n. pr. so pridobitni sloji naravnost divji na predlog socialistov, naj se bodisi monopolizira prodaja petroleja bodisi zavarovalni posel. Na splošni odpor pa je naletel predlog socialistov, naj se reducira proračun vojnega ministra, ki ga je že vlada izdatno pristigla (Sicer pa bržčas tudi socialistični klub tega ne misli resno). Ker se zdi skoraj nemogoče, kako naj bi se našel kompromis med tako nasprotnimi naziranjmi, se je že pred dnevi resno govorilo

o neizogibni vladni krizi

ki se je pa hočejo takozvani svobodnomiselni elementi na vsak način izogniti, da ne bi prišla na vrh zopet kakšna Tardieujeva ali kakšna podobna »reakcionarna vlada«. Zato se je pojavil in tudi sprejel predlog, da se poleg zborničnega finančnega odbora osnuje še tehnični odbor, ki naj skuša združiti vladni predlog s socialističnim protipredlogom, ki nosi ime Vincenta Auriole, in z načrtoma bivših ministrov Martina in

Še neka nova socialno jako važna perspektiva se odpira z znižanjem delovnega časa v industriji. Vsak se bo vprašal: ali bo paralelno, kakor v industriji tudi v poljedelstvu mogoče skrajšati delovnik? Morda — kjer se obratuje s traktorji — a to je le malokje. Z sedaj je 48 urnik bila tista magnetična sila, ki je vabila kmečko prebivalstvo v mesta in tovarne. Še krajši delovni čas v industriji bo to naravno tendenco brez dvoma še okrepil in tako še povečal že sedaj nevarno nevarnovneženost med industrijo in poljedelstvom. Vsekakor pereč problem v času, ko se od vseh strani razlega klic: nazaj k zemlji! Ženevska konferenca je vprašanje obšla na ta način, da je 24. t. m. izjavila, da za vprašanje skrajšanja delovnega tedna v poljedelstvu — ni kompetentna.

Ponovno smo precizirali stališče v prid skrajšanemu delovnemu času in ga znova podčrtavamo. Tudi te vrstice so napisane le radi tega, da se problemi, ki se bodo v eni ali drugi obliki tudi po uvedbi 40 urnika prej ali slej javili, ne bodo reševali na škodo gospodarske šibkejšega dela, to je delovnega ljudstva. Ker končno za delavca ni v tem glavni problem, da se manj dela, temveč da bi več zaslužil, kakor pa služi sedaj, oziroma da bi za sedanjega plačo dobival potrebščine ceneje. Z uvedbo 40 urnika bo pri sedanjem stanju industrije res mestoma zaposlenih več delavskih rok, kar bi prineslo več denarja v hišo, a problem ni

Palmedea. Težko je reči, kaj se bo iz tega končno rodilo, toliko pa je gotovo, da od načrta finančnega ministra Chérona ne bo veliko ostalo. Oba odbora sta sicer tudi v nedeljo dan in noč delala, kompromis se pa mnogim zdi nemogoč, ker vlada vztraja na tem, da se morajo državne finance sanirati absolutno brez posojila, dočim bi se po predlogih socialistov krila komaj polovica deficita. Kljub temu je

g. Chéron velik optimist

in izjavlja, da bo zbornica gotovo sprejela bistvene osnove njegovega proračuna. Zbornica, ki se sestane v torek, bo postavljena pred težko nalogo. Čeprav govori večina razlogov za to, da

bo vlada izšla iz te bitke nepoškodovana, ker je levičarske stranke ne bodo pustile pasti, nenadni preobrati vendarle niso izključeni. Na vsak način je vse odvisno od tega, koliko bo odnehal voditelj socialistov g. Leon Blum, da ne pomaga strmoglaviti svojega prijatelja, šefa vlade Paul-Boncourja.

Zaenkrat bo zbornica sprejela drugo dvajsetino (februar), ker bo do definitivnega spočetja proračuna preteklo še precej časa.

★

Pariz, 23. jan. Ker se še ni dosegel sporazum med vlado in finančnim odborom, se zdi, da se budžetna razprava pred plenomom parlamenta ne bo začela pred četrtkom.

Naša kraljevska dvojica v Sinaji

Sinaja, 23. jan. tg. Kralj Aleksander in kraljica Marija sta ob 11 dopoldne dospela v Sinajo. Na kolodvoru so ju pričakovali: romunski kralj Karel v uniformi poveljnika jugoslovanskega pešpolka, prestolonaslednik, bivša grška kraljica Elizabeta, min. predsedn. Vajda Voevod, šef romunskega generalnega štaba gen. Samsonovici in vsi častniki posadke v Sinaji. Prva je zapustila vlak kraljica Marija, ki je obšla kralja Karla in prestolonaslednika Mihaila, potem pa je izstopil kralj Aleksander v uniformi poveljnika romunskega topniškega polka. Oba kralja sta se obšla in potem pregledala častno četo. V Sinaji je bil popoldne obed, katerega sta se udeležila tudi ministrski predsednik Vajda Voevod in zunanji minister

Titulescu. Jugoslovanska kraljevska dvojica se bo v sredo zvečer vrnila naravnost v Beograd.

Sinaja, 23. jan. tg. Po oficijelnem kosilu v gradu Pelešu se je razgovarjal kralj Aleksander dalj časa z zunanjim ministrom Titulescom. Nato pa je sprejel ministrskega predsednika Vajda Vojvodo in notranjega ministra Mironescu. Zvečer je bila intimna večerja, katere se je udeležil tudi ministrski predsednik Vajda Vojvod, zun. minister Titulescu pa se večerje ni udeležil radi boleznih v ušesih. Program za čas obiska še ni popolnoma določen. Jutri se odpeljeta visoka gosta v Cinpino, da si ogledata tamkajšnje petrolejske naprave. Najbrže bosia pred svojim odhodom šla tudi v Curtea de Arges, da položita venec na grob kralja Ferdinanda.

Ruski kmet se ni prilagodil kolektivistični doktrini

Stalin prisiljen do reforme

Moskva, 23. januarja.

Sovjeti pripravljajo velike slavnosti ob deveti obletnici Ljeningove smrti. Te slavnosti stoje v znamenju hudega mraza, ki je 20. t. m. znašal 33° C pod ničlo. Kljub temu stoji vsak dan pred Ljeningovim mavzolejem ob kremelskem zidu dolge vrste ljudi, da si ogledajo mumijo umrlega voditelja za steklenim sarkofagom. Kdor je bil priča dolgi vrsti vernikov, ki se je svojčas v pravoslavni katedralah pomikala ob krstah, v katerih so ležale relikvije svetnikov, ki so jih Sovjeti kot praznovrststvo ali uničili ali pa spravili kot »spomin na žalostno dobo za vedno minulega malikovalstva«, v svoje protiverske muzeje, ta se seveda ob pogledu na častilce balzamiranega Ljeningovega trupla ne more ubraniti čustev najpikrešje ironije... Posebni pomp ob devetletnici očeta moderne Rusije naj zakrije

velike težave sovjetskega gospodarstva

in še bolj kritične čase, katerim gre sovjetski režim brez dvoma nasproti. Da poročila o tem niso bila pretirana dokazuje

najnovejša odredba Sovjetov,

ki je izšla kot rezultat diskusij v izvršilnem odboru SSSR te dni in ki namesto dosedanjega načina oddajanja žita državi

uvaja zopet naturalni davek,

kakor ga je bil uvedel Ljening leta 1922. Ko se je namreč začela prva petletka, so uveljavili način oddaje žita državi, ki je popolnoma uničil vsak interes kmeta na produkciji. Oblast je določala, koliko mora ali kolektiv ali posameznik posejati in žeti in koliko ima državi oddati. Količina državnega deleža pa se ni določala niti ob setvi niti tekom leta, ampak ob žetvi ali celo šele po njej po cenitvah državnih organov, ki so bile čestokrat

rošen, če bi imele poskočiti cene potrebščinam. Zato pa bo morala javna oblast ravno v tem slučaju prevzeti njej svojiko pripadajočo vlogo posredovalca in razsojevalca. V interesu obče blaginje, katere čuvar je država, ne more biti samolastnost in vsemočnost gotovih trustov in kartelov, ki v teh časih splošnega pomanjkanja ne le da nimajo nikakega sra do potrebnega konsumeta, ampak da v svoji kapitalistični speculaciji cene potrebščinam še zvišujejo. Januarska številka revije »Die deutsche Arbeit«, ki nikakor ni levičarsko usmerjena, z ogorčenjem omeja, kako nečloveško gotovi karteli in trusti diktirajo cene in da je cela vrsta velikih bank, ki uživajo drž. podporo, toda njihovi ravnatelji vlečejo po 120.000 RM čiste plače brez drugih dohodkov. Toda, ali vladajo take nesocialne razmere samo v Nemčiji? Opozorili smo že sedaj na to kričeče nesoglasje v razdelitvi dobička radi tega, da ne bodo gotovi kapitalistični krogi izrabili 40 urnik za dobrodošlo priliko, da čisto nesorazmerno zopet privlečejo cene, mesto da bi skrajšanje delovnega časa bila etapa na poti do pravičnejše urejene družbe. S tem smo zopet prišli na izhodišče vsega problema, ki leži v nedostatnosti obstoječega gospodarskega reda.

drin.

samovoljne. Na ta način se je v kmetu ubil vsak interes na večjem donosu. Sovjeti dolgo niso uvideli, kako škodljiv je ta način, katerega jim je diktirala njihova teoretična kolektivistična trma, dokler jih niso poučili letošnji žalostni rezultati kmetске petletke. Petletko je izpolnila v agrarnem oziru samo mala tatarska republika (bivša gubernija Ufa), dočim sta Ukrajina in severni Kavkaz, žitnici Rusije, skoro popolnoma odpovedala. Prehrana delavca in armade je sicer še vedno zasigurana, toda prehrabeni delež je precej padel.

Povratek k fiksnemu naturalnemu davku, ki je sedaj uveden in ki bo za vsako kmetijo, naj bo kolektivna ali privatna last, od oblasti moral biti določen najkasneje že do 15. marca, bo imel to dobro, da bo kmet že vnaprej točno vedel, koliko bo pripadlo od njegovega pridelka državi, tako da bo imel interes na tem, da čim več pridelava zase oziroma za trg, kjer bo lahko svoja žita zopet prodajal po več ali manj svobodnih cenah. Ta odredba torej pomeni čisto očividno

revizijo dosedanje gospodarske politike

na agrarnem polju, ali neke druge vrste »Nep«, to je koncesije zasebni iniciativi, kakor jo je svojčas po treh letih najhujšega marksističnega ortodoksizma bil inavguriral Ljening, prisiljen po dejanskih razmerah. Toda danes je položaj precej drugačen in mnogi so mnenja, da je odredba tovariša Stalina prišla prepozno.

Davčna norma še ni določena, vendar je Stalin predpisal merodajnim oblastem maksimum obdavčenja, preko katerega v nobenem slučaju ne bodo smele iti. V Ukrajini, kjer se povprečno na hektar pridelava 10 in pol pudov, bo znašal naturalni davek 2,7 do 3,3 pudov na hektar, če gre za kolektivno gospodarstvo, dočim bo za posameznega kmečkovega posestnika, kolikor takih sploh še je, znašal 5 do 10%. V kmečkih okrajih oziroma za kolektivna gospodarstva, ki se nahajajo v okrožju velikih mest, to je v okrožjih okoli Moskve, Ljeningrada, Nižnega Novgoroda itd., pa je določen znatno manjši delež za državo, namreč samo 1,3 do 1,7 pudov na hektar, to pa zaradi tega, ker se hoče olajšati preskrba delavstva z živil. Delavci se namreč danes v Rusiji prehranjujejo od tovarne same, to se pravi, da dobijo

velik del plače in natura

(podobno kakor v srednjem veku), in Sovjeti hočejo s privilegiranim ravnanjem s kmeti, ki živijo okoli velikih industrijskih središč, poskrbeti za zadostno oskrbo fabričnih gospodarstev, kakor tudi posameznih delavcev, v kolikor morajo ti to, s čemer jih ne preskrbuje tovarniško vodstvo, nakupiti na svobodnem trgu.

Tudi sicer se je gospodarska kriza v Rusiji znatno povečala. Začela se je namreč vsled deflacijske politike vlade, ki hoče revalorizirati črvo-nec, splošna redukcija plač oziroma tistega dela, ki ga za svoje delo delavci dobijo izven prehrane v naturi. Tudi je postalo težko vprašanje zaposlitve oziroma prehrane onega uradnika, ki je bilo reducirano, in tega je povprečno 30%.

Da te težave premagajo, so sovjeti sklenili, kakor znano, energično čiščenje stranke, so mnogi funkcionarjev odstavili in nekaj desničarjev zopet deportirali v Sibirijo.

Hranilnica na Jesenicah

posiovalnica »Krekov dom« izplačuje vloge, vložene po 1. I. 1933, takoj brez odpovedi.

* -Slovenec, 4. maja 1932, uvodni članek »40 urni delovni teden« in uvodnik 29. sept. 1932 »Skrajšanje delovnega časa«.

„Brezglavo razmnoževanje revežev“

„Ugledna žena s Krka“ je priobčila v znanem glasilu ljubljanskih seobodomislecov „Slovenski Narod“ dolgi članek, ki nosi velik naslov: „Začezite brezglavo razmnoževanje revežev“. V tem članku, ki je zmes raznih mogočih vprašanj iz sociologije, teologije, medicine, filozofije, je ta „gospa s Krka“ vsa ta vprašanja vseh teh panog čisto enostavno rešila takole:

„S posebnim zakonom bi bilo treba prepovedati rečni ljudem neomejeno razmnoževanje. Dobro situirani zdravi ljudje bi smeli imeti neomejeno število otrok.“ Tudi vprašanje, zakaj se rečni bolj razmnožujejo, je „gospa s Krka“ rešila po svoje: Siromaki si pač ne znajo pomagati, pa „strah jih je greha, ki jih z njim strašijo zagotorniki brezglavega razmnoževanja.“ Te „zagotornike“ je „gospa s Krka“ označila tako, da se „skriva za celibata.“ „Gospa s Krka“ se boji revežev. Piše sicer, da se ji smilijo, ampak to usmiljenje je očividni strah, ki prihaja na dan v tehle besedah:

„Prišli smo že tako daleč, da smo drug drugemu na poti. Siromakov je vedno več in z vedno večjo poželjivostjo se obračajo njihove oči tja, kamor se stekajo sadovi njihovih žuljev.“ Zato: proč s siromaki! Siromaki ne smejo imeti več otrok, da ne bo nihče več poželjivo gledal tja, kjer se stekajo sadovi žuljev! To je zelo komodno stališče! Potemtakem bodo kapitalisti ostali brez skrbi v posesti nabranih bogastev, ko bodo vsi reveži izumrli. Tako sijajno se nihče ni rešil socialnega vprašanja, kakor pa ta-le „gospa s Krka“ in „Slovenski Narod“, ki pa oba skupaj ne veda, da rod bogatinov vedno sproti izumira in da se veda in nesvarjena kri siromakov osvečuje mesta. Ko bi bilo po besedah „gospa s Krka“, bi slovenska zemlja že čez 50 let bila eno samo pokopališče vsega slovenskega naroda.

Je seveda tudi to, kar učila „gospa s Krka“ in

„Slovenski Narod“ nekako stališče. A to stališče ni ne socialno, ne naravno, ne državopatriotično in ne krščansko-katoliško, pač pa protiversko, protikršćansko, protinarodno in protidržavno. Kdor hoče razmere res odpraviti, ta jih bo skušal urediti tako, da bo iz doslej socialno stiskanih siromakov napravil zdrave nosilce gospodarskega življenja, četudi na račun tistih, ki se v njihovih rokah stekajo sadovi siromakovih žuljev! To je mnogo bolj pravično in modro, kakor pa moriti legijone še nerazvijenih človeških bitij zato, da bi bogatašev ne bilo več strah, in moriti bodočnost celih narodov, da bi sedanjost bogatašev bila brezskrbna!

Značilno pa je, s kako slastjo je zadnje tase „Slovenski Narod“ začel priobčevati take članke o teh rečeh, ki o njih ponekod po drugih državah ne smejo niti več javno razpravljati, ker je to neizmerna škoda za narod in državo. Pri nas pa je nekaj take gospode tako „državotvornega“ duha, da lahko mirne duše kličejo k pomoru še ne porojene narodne bodočnosti.

Njemu je bilo ime Herod, bil je prvi od Rimljanov Judom vsiljeni judovski kralj. In njegov naslednik je bil Herod, njegova koruzna žena pa je bila Herodijada. Po bellemškem umoru nedolžnih otrok do Golgothe so ta imena znana v zgodovini človeštva. Vedno so bila simbol prokletstva vsem tistim, ki so se držali večnih naravnih zakonov. Herodov in Herodijad je bilo vedno v zgodovini. Z njimi je šla smrt. Vsi narodi, kjer je prevladal duh Herodov in Herodijad, so izginili. Življenje je brstelo in se razvijalo, v bolečinah sicer in trpljenju, a zmaganosno in plodovito le tam, kjer Herod in Herodijada nista zakraljevala.

Ali naj slovenskemu narodu zakraljuje Herod in za njim smrt? „Slovenski Narod“ je za Heroda, Herodijado in smrt!

Huda zima, zameti, viharji

Velik mrz po vsej Evropi

Zagreb, 23. januarja. Ž. Po vsej Hrvatski in Dalmaciji vladajo silni zameti in huda burja. V Zagrebu so danes zabeležili najnižjo temperaturo 11 stopinj Celzija pod ničlo. V Gorskem kotaru je znašala danes najnižja temperatura

20 stopinj Celzija pod ničlo

ob orkanski burji. Tudi na Sušaku je padla temperatura na 5 stopinj Celzija pod ničlo. Na Jadranu divjajo silni viharji, ki onemogočajo ladijski promet. Brzovlak, ki je snoči ob 6 odpeljal iz Zagreba, je iztiril med postajama Lič in Plase.

Pet vagonov se je prevrnilo.

K sreči je bil vlak skoraj popolnoma prazen in ni bilo človeških žrtev in tudi ne nesreč. Promet se je vršil s prestopanjem, dokler niso poslali pomožnega vlaka, ki je iztirilne vagonne dvignil nazaj na tračnice ter vpostavil zopet promet. Na progi med Zagrebom in Osijekom je bil

zameten vlak,

ki je snoči odšel iz Zagreba, in sicer pri postaji Crkveni, med tem ko je nasprotni vlak moral ostati v Bjelovaru, ter je sele danes opoldne nadaljeval pot z veliko zakasnitvijo. Velikanske motnje so v telefonskem in brzojavnem prometu, zlasti v vzhodnih delih države.

Novi Sad, 23. januarja. Ž. Tudi v Vojvodini zelo pada sneg. Temperatura je padla na 4 stopinje Celzija pod ničlo. Na Donavi plavajo velike plošče, zaradi česar je promet ustavljen in vse ladje so se umaknile v zimске luke, da bi se obvarovale škode.

Sibenik, 23. januarja. Ž. Štiri dni divja tukaj strašna burja, ki ovira železniški in ladijski promet. Ladija „Belgrade“, ki je vozila na progi od Trsta do Sibenika, je prispela z veliko zakasnitvijo zaradi burje, ki zlasti na odprtem morju zelo divja.

Ladija ni mogla priti do Sibenika

ter se je morala zadržati pri vasi Ljubec. V mestu je burja poškodovala mnogo streh, pometala raz

njih opeko ter podrli veliko dimnikov. Z nekega vagona v luki je burja dvignila streho. V mestu so zamrzili studenci,

od koder dobiva mesto vodo, kar že dolgo let ne pomni. Tudi v Bosni divjajo hudi viharji. Tam je temperatura padla na 10 stopinj Celzija pod ničlo. Vse avtobusne proge so ustavljene. Vsa železniška proga sšiparac od Prijedora do Knina je zametena s snegom ter je promet na njej ustavljen.

Split, 23. januarja. Ž. Zaradi hude burje je bil večeraj

ustavljen na progi Split—Sinj promet.

V najboljšem redu je še vedno proga skozi Liko, ki je letos na čudežen način prvič ostala nezametena. Kljub temu pa prihajajo vlaki z večurnimi zamudami. Temperatura je znatno padla in znaša: v Splitu minus 1, na Visku minus 2, v Biogradu na moru minus 5, na Rabu minus 1, na Hvaru pa plus 1 stopinjo Celzija.

★

Pariz, 23. jan. tg. V Franciji vladja mrz s temperaturami, ki znašajo v Parizu —7, v Toulonu —8, v Dijonu —9, v Callaisu pa —10, dočim je v Nizzi 5° nad ničlo. Španska bolezen se je zelo razširila. V mnogih krajih so zaprle vse šole. Iz Marseilla poročajo, da je tam snoči okoli 23 začelo mestni in da divja huda burja. V Marseilli tolikšnega snega že dolgo ne pomni.

London, 23. jan. AA. Nad Veliko Britanijo je pritisnil nenavadno hud mrz. Nocoj je kazal v Londonu termometer 17° pod ničlo. Tudi iz drugih krajev poročajo o podobnem mrazu.

Moskva, 23. januarja. Temperatura je tu padla na 35° pod ničlo. Po vsej sovjetski Rusiji znaša povprečno 30° pod ničlo. Iz Sibirije se poroča, da znaša tam mrz povprečno 40°, na severu pa 60 do 70 stopinj pod ničlo.

Resnica o Mehiki

London, 21. jan.

Kot glavno pretvezo za preganjanje katoličanov v Mehiki sta Calles in njegov naslednik Rodriguez vedno navajala domnevo, da katoličani v zvezi s tajnimi silami v inozemstvu, predvsem z Rimom, rujejo proti mehiški državi. Jesno, da je bilo to samo pretveza, da so mehiški diktatorji tembolj lahko razsajali proti duhovščini in vernikom. Mehiki katoličani naj bi bili tudi v zvezi s katoličani v Združenih državah in skupno z njimi izpodkopavali tla Mehiki.

Resnica je baš nasprotna. Dejstvo je, da so Calles, Rodriguez in njihovi somišljeniki nič manj kakor v službi severno-ameriškega kapitala ter z njim tesno zvezanimi prostozidarskimi ložami in sektami, ki danes s pomočjo svojih zaupnikov vladajo v Mehiki. Značilno je, da je v zadnjem času celo protestantski tisk Severne Amerike pričel nastopati proti verskemu preganjanju v Mehiki in da nekateri listi vidijo v zadnji encikliki svetega Očeta »Acerba animae oljkovo vejico.

Naj navedemo najprej mesto iz članka v reviji »Catholic Review« (Baltimore), ki ga je napisal primas Združenih držav in baltimorski nadškof msgr. Curley. V njem je ostro podano stališče severno-ameriških katoličanov napram Callesu in njegovim somišljenikom. »Da bi mi zahtevali od severno-ameriške vlade intervencijo v Mehiki? Ne, prav nasprotno, mi pozivamo oblastna naše države, naj se nehajo vtikati v mehiške zadeve. Kajti vsi mehiški tirani vladajo z odobravanjem Washingtona in kadar se Mehika pripravlja na to, da bi se otresla tiranov, tedaj se naše vlade posleša začudenje. Calles se je lahko odzval na površju in se je lotil preganjanja vernikov, ker je imel jamstvo, da ga bo naša vlada podpirala. Strojne puške, ki

so jih naperili v San Luis Potosi proti katoličanom, so bile iz Severne Amerike, in puške, ki so jih namerili na katoliške žene pred cerkvi svete Družine v Mehiki, so naš izdelek. Mi oborožujemo tolpe, ki jih vodi Calles proti katoličanom.

Rodriguez je za odgovor na papeževo encikliko izgnal nadškofa Ruiz, kakor je poprej Obregon izgnal msgr. Filippijija zaradi tega, ker je posvetil kapelico na nekem zasebnem posestvu. List »Los Angeles News« pravi, da je Rodriguezova politika otročje igranje. Po mnenju tega lista je bil papežev nastop povsem na mestu. »Brooklyn Eagle« pravi, da je papeževa enciklika prava oljkova vejica, ki seveda tudi prinaša nekaj grenkih oliv, to je resnic o verskem preganjanju v Mehiki. Noben protestant, noben jud ne more trditi, da bi metode mehiške vlade ne bile krivične.

Značilna so izjavljanja piteburškega lista »Examiner«. Naj bodo omejitve svobode upravičene ali ne, eno je gotovo, da se vsaka vlada, ki prične pobijati versko čustvo katerega naroda, spušča v izgubljeno bitko. Mehikanska vlada ne bo nikdar zadržala vere, kajti vera je stremljenje človeštva po najvišjem in narodi se bodo bolj opirali na svoje duhovnike, kakor na svojo vlado.

»Salt Lake City News« pravi, da vodi Vatikan zmerno politiko in da ni nikdar nalival olja v ogenj, nikdar ni ščeval duhovnikov proti državnim zakonem. Važna so izjavljanja lista »Sentinel Review«: Rodriguezove metode dišijo po boljševizmu. Washington se danes igra z ognjem boljševizma v Mehiki in to se bo naenkrat nad njim maščevalo; katoliške cerkve v Mehiki je izročil boljševizem. Boljševiška pošast se kaže že nad Severno Ameriko. Kajti pobodi lačnih v Washington so samo predigra nastopajočih razdiralnih sil.

Osebnosti

Belgrad, 23. januarja. I. Nj. Vel. kralj je na predlog prosvetnega ministra odlikoval z redom sv. Save 4. stopnje Franca Grafenauerja, gimnazijskega profesorja v Ljubljani in svoječasnega ravnatelja pevskega društva »Vardare« v Skoplju.

Belgrad, 23. januarja. I. Gradbeni minister je postavil Stefana Sevoloda, doslej uradniškega pripravnika pri okrajnem glavarstvu v Celju za tehničnega pristava v 8. pol. skup. pri istem oddelku.

Belgrad, 23. januarja. I. Nj. Vel. romunski kralj Karel II. je med drugimi odlikoval z redom romunske krone 4. stopnje dr. Ferdo Pogčenička, pripravnika v zunanjem ministarstvu, ki je bil o priliki zadnjega zasedanja Male antante v Belgradu dodeljen romunskemu zunanjemu ministru Titulescu.

Belgrad, 23. jan. AA. Z ukazom kralja in na predlog ministra za socialno politiko in narodno zdravje je imenovan za šefa bakteriološko-epidemijske oddelka na Higijenskem zavodu v Zagrebu v 6. skupini dr. Slavko Palmovič, višji pristav na istem zavodu.

Belgrajske vesti

Belgrad, 23. januarja. I. Eduard Elsej, urednik pariškega »Journala«, ki je posetil balkanske države, je na svojem povratku prispel tudi v Belgrad. V Jugoslaviji ostane le par dni.

Belgrad, 23. januarja. I. Tukaj se je ustanovilo društvo za zaščito dolžnikov. Delokrog novega društva obsega vso državo. Člani tega društva so lahko trgovci in obrtni trdke, delniške in komanditne družbe, kakor tudi vse privatne osebe.

Belgrad, 23. januarja. I. Danes je bil imenovan za župnika v župniji Kristusa Kralja v Krunksi ulici dr. Matija Petlič, profesor bogoslovja v Djakovu.

Belgrad, 23. januarja. I. Danes je umrl v Belgradu senator dr. Stanojšto Vukčević.

Kako se godi profesor em v Bolgarii

Solija, 23. jan. I. Finančni minister je izdal nalog za izplačilo oktoberskih plač gimnazijskim profesorjem v notranjosti države. Ljudsko-šolsko učiteljsko pa bo prejelo delni zaostanek plač do konca tega meseca.

Dunajska vremenska napoved: Ostri mrz bo trajal še delj časa. Temperatura bo še nekoliko padla, pozneje pa je pričakovati da bo zopet ančilo.

Zagrebaška vremenska napoved. Pretežno oblačno s padavinami, hladno.

70 fašističnih brezposelnežev naskočilo vojašnico

Ponesrečena krvava pustolovščina v Brnu

Gayda aretiran

Praga, 23. jan. Predsnočnim so izvršili politični pustolovci v Brnu napad na vojašnico. Okoli pol 2 ponoči je prišlo pred vojašnico 43. pešpolka v brnskem predmestju Zideniceh, 70 mož, ki so bili dobro oboroženi. Nekateri od njih so preškorili zid ter se jim je posrečilo razorožiti stražo. Takoj je vkorakalo ostalih 50 mož v vojašnico.

Vojaštvo je bilo presenečeno in je napadalec uspešno v kratkem času, polastiti se vsega poslopja. Uporniki so potrgali vse telefonske zveze, in se je sele po daljšem času odločilo nekaj vojakov, oditi na bližnjo telefonsko postajo ter alarmirati policijo. Policija je takoj odposlala oddelke 200 stražnikov in obenem obvestila o uporu vojaške oblasti. Ko je prišla policija na mesto, se je razvila med napadaleci, ki so se že utaborili v vojašnici, in policijo borba. Streljanje je trajalo kake tri četrt ure, ko so naenkrat oznanili s topovi, da je alarmirana vsa vojaška posadka v Brnu. V Zideniceh so kmalu odkorakali novi vojaški oddelki, zasedli vojašnice, vsa državna poslopja ter tovarno za orožje v Brnu. Sele po dvurnem boju je vojaštvo s pomočjo policije začelo upar. Ranjenih je bilo hudo 5 oseb. Eden izmed napadalec je ob prevozu v bolnišnico umrl, enemu pa so morali amputirati nogo. Med vojakmi je bil hudo ranjen samo eden, lažje ranjen pa tudi samo en vojak. 30 napadalec, ki so po večini brezposelnici, so aretirali, ostali pa so pobegnili v bližnjo okolico.

Upor je organiziral 29-letni rezervni nadpor. Vladislav Kobzinec doma iz Kralovega polja pri Brnu, ki je znan politični agitator in zelo agilen član bivše stranke generala Gajde. Kobzineku je bila politična agitacija tako reko poklic, ker se je od nje tudi preživljal. V soboto je prišel v Bučovice pri Brnu, kjer je zbral strankine pristase, katerim je rekel, da jih rabi, da zavarujejo neko fašistično zborovanje v Brnu. Njegovemu pozivu se je odzvalo 50 mož. Odpeljali so se na dveh tovornih avtomobilih, ki pa pri vasi Lišen zaradi

velikega snega nista mogla nadaljevati poti. Radi tega je posadka izstopila in je nato Kobzinec razdelil ljudem orožje. Rekel jim je da bo po vsej republik ob polnoči izbruhnil upor, ter izjavil, da ima iz Bučovic povelje, da zavzame in brani vojašnico v Zideniceh. Nekaj pajdašev je takoj pri napadu izginil in tudi sam Kobzinec se je izgubil.

Minister za narodno obrambo Bradač je izjavil, da temu dogodku ni pripisovati posebnega pomena, ker je krajevnega značaja in samo pustolovščina neodgovornih elementov.

Praga, 23. jan. tg. Na agitacijskem potovanju po Slovaškem je bil aretiran voditelj čeških fašistov, bivši general Gajda, ker je bil osumljen, da je vodil puč v Brnu, ali pa da je vsaj vedel zanj. Tudi v Pragi je v preiskavi 70 fašistov radi enakega suma. Aretirana sta bila tudi dva podčastnika 43. pešpolka, ker sta osumljena, da sta sodelovala s fašisti. Stroga preiskava se bo vršila tudi proti inspeksijskim častnikom polka, ker straža, katero so fašisti premagali, ni imela pri sebi ostre municije.

Naistrožja kazni!

Praga, 23. jan. tg. Vojni minister Bradač je podal danes v proračunskem odboru izjavo o dogodkih v Brnu. Na podlagi podatkov preiskave je izrekel mnenje, da gre tu za zločin, za katerega morajo biti oni, ki so stvar začeli in tudi oni, ki so se dali tem ljudem na razpolago, strogo kaznovani. Reka, ki se dvigne nad češkoslovaško vojsko, se mora odsekati, naj pripada komurkoli. Ministrski predsednik Malypetr je izjavil, da je šlo za političen zločin, z namenom omajati republikansko demokratično obliko države.

Voditelj puča nadporočnik Kopšinek in zobotehnik Duhošlav Gajda, nečak bivšega generala, sta pa najbrž pobegnili v Avstrijo.

Predsednik grške republike razpustil parlament

Grčiji se obetajo viharji časi

Atene, 23. jan. tg. Predsednik republike Zaimis je danes opoldne poslal senatu spomenico, v kateri v smislu ustave zahteva razpust parlamenta. Nove volitve bi imele biti 5. marca. Republikaanske stranke, ki tvorijo sedanji kabinet Venizelosa, so v senatu v veliki večini, tako da bo senat na današnji popoldanski seji pristal na razpust.

Voditelj opozicije Caldaris, šef bivše vlade, razširja protizjave, v katerih označuje razpust parlamenta za revolucionarno dejanje, ker nova vlada še ni dala zbornik nobene izjave. Dalje navaja, da se njegova stranka ne boji novih volitev in da se bo vrnila v poslansko zbornico pomnožena. Ne bo se bala nobenih sredstev, da se ne bi borila proti protinstavnemu postopanju republikanskih koalicijskih strank.

V Nemčiji se bo vladalo naprej brez parlamenta

Berlin, 23. januarja. tg. Državni kanceler Schleicher je danes dopoldne poročal predsedniku republike Hindenburgu o notranjopolitičnem položaju v Nemčiji. V vladnih krogih so mnenja, da bo rok, ki so ga dali strankam za razgovore o sestavi večine, prešel neizkoriščen. Centrum močli, ravno tako tudi narodni socialisti, za katere itak gre v prvi vrsti. Hitler odpotuje nocoj iz Berlina in to pomeni praktično konec zadnjih poskusov, sestaviti sklenjeno večino za novo parlamentarno vlado. Pri takem stanju sta morala državni kanceler in predsednik republike govoriti tudi o pooblastilih, kakršna so potrebna, če bi državni zbor zopet odrekel svoje sodelovanje. Ni še znano, ali gre pri tem za normalna pooblastila za razpust državnega zbora, ali pa za dalekosežnejša pooblastila izredne narave, s katerimi naj se državni zbor izključi za daljši čas.

Španski režim v zatonu

Madrid, 23. jan. I. Voditelj španskih liberalnih radikalov Lerroux je v svojem govoru zelo ostro napadel predsednika vlade Azano ter današnjo vlado. Zahteval je, da vlada brezpopolno poda ostavko. Radi dnevnih političnih nemirov in razcepljenosti republikanske stranke postaja politični položaj v španiji z dneva v dan bolj kritičen.

London, 23. jan. tg. Govori se, da je 65-letni pisatelj John Galsworthy obolet in da je njegovo stanje zelo resno. Čnje se celo o tem, da si je zastrupil kri, kar se je do sedaj prikrivalo celo njegovim najbližjim prijateljem.

Lisbona, 23. jan. I. Predsednik portugalske republike Carmond je hudo obolet za pljučnico. Njegovo stanje je radi visoke starosti zelo resno.

Kulturno delo „Danice“ v Zagrebu

Zagreb, jan. 1933.

Ko se polletje nagiba proti koncu, vedite vsi, ki ste doma, ki vas hrani Alma Mater Alexandrina, kaj delamo mi, ki smo z doma, čeprav tako blizu doma.

Kakor bi nas hotela varovati pred neznanim zločinom nas zbraja v varuje »Danica« — vedite študentje smo. Skromni smo, kakor zna biti skromen le slovenski študent. Da, toda pogledite, presodite nas!

Slovenski študent v Zagrebu je kot trs v vetru, pa išče zato opore, to najde pri nas — JAKD »Danica« ve, da je njeno zlato načelo: »Varuj mlado dušo pred zlim vplivom«. Če pa hočeš, da ti ostane zvest, mu daj poleg opore tudi razvedrilo.

Ni samo študent Slovence v Zagrebu, mnogo deklet je šlo za kruhom sem, tudi za te moramo skrbeti — vsaj posredno.

Da bi zbrali našo domačo slovensko kri, ki umira v tujini, ki pa ne sme umreti, smo napravili prosvetni večer, 11. XII. 1932 smo praznovali izseljensko nedeljo. Naš tovariš Herfort je bil v Bohinjevi osobi res tisti študent, pravi stari, ki se bliža dekletu s spoštovanjem, kot bi se bližal bitju, ki je res za višji namen in ne tako, kot se po nekaterih odrih profanira prav

Po uvodni besedi je vse naše društvo podalo Jurčičevega »Desetega brata« tako, da je občinstvo odneslo pač najlepši vtis s tega večera.

Glejte, kako smo zbrali našo kri! Preprosta služkinja je sedela poleg inteligenta, ugledna gospa poleg ubogega slovenskega delavca. Vsi so prihiteli, da nam pokažejo, da toplo čutijo z nami.

Si je pa »Danica« z Desetim bratom postavila lep pomnik svojega dela! Nismo imeli dovolj svojih moči, še druga slovenska dekleta so nam radovoljno priskočila na pomoč. Ustavimo se za hip pri tej naši lepi slovenski drami!

Manico je res ljubko podala gđ. D. Košuta, odlično je rešila svojo vlogo. Njen portner Kvas je bil v Bohinjevi osobi res tisti študent, pravi stari, ki se bliža dekletu s spoštovanjem, kot bi se bližal bitju, ki je res za višji namen in ne tako, kot se po nekaterih odrih profanira prav

Mož, ki ga nikdar ne zebe

S trdno voljo utrdil svoje telo.

Ljubljana, 23. januarja.

Kaj pomeni trdna volja, nam dokazuje gospod, ki ga vidimo na tej sliki stoji sredi ledenomrzle Save. Slika je bila posneta v soboto 21. januarja ob pol 3 popoldne pod črnuškim mostom, kamor se hodi g. Stanko Vizjak, uradnik OUZD, ko pa vsak teden po nekajkrat. Prav nič ni mar, ali je mraza —5° C ali —15° C, ali sije sonce, ali

Zgodba hranilne knjižice

Ljubljana, januarja.

Dandanes se še sem in tja pripeti, da je kak srečen dedič deležen lepe dediščine. Tam, blizu nekdanje štajersko-kranjske meje je umrl petičen možak, ki je sicer zadnje čase pred svojo smrtjo hudo godrnjal čez krizo, pa vendar le zapustil žalostnim dedičem lepo premoženje, da niso preveč hudo žalovali za njim. Najbrž kješ kaplja v sredo dedičev je bila, da pokojnik ni zapustil skoraj nič imovine, pač pa kup hranilnih knjižic, ki so si jih dediči razdelili med seboj. Eden teh novih posestnikov hranilnih knjižic pa se zaradi tega ni preveč žalostil. Bil je sicer zadovoljen in bi mu bila gotovina neprimerno ljubša, toda slisal je neke, da se dajo tudi dolgov plačati s hranilnimi knjižicami in če ni drugače — v mestu se dobe »dobri ljudje«, ki take knjižice kupujejo, seveda ne za ves denar, kolikor je knjižica vredna, temveč si odgrajajo »procente in interese«. Mož je hotel s knjižico najprej potolažiti domačo hranilnico, kateri je bil dolžan. V domači hranilnici pa so mu razložili, da sicer zelo obžalujejo, toda ker pokojnik ni nalogal pri njih, čeprav bi lahko, temveč je raje denar nosil v mesto, sedaj tudi oni ne morejo knjižice prevzeti, temveč da pričakuje gotovine, ki jo potrebujejo.

Mož se je s knjižico odpeljal v mesto. S pomočjo raznih znancev in rojakov je kmalu našel gospoda, ki bi bil pripravljen kupiti knjižico. Ponudil pa je zanjo tako malo, da se je celo temu možu zdelo prenemarno. »Pokojnik ni zato hranil denarja, da bi ga metal mestnim oderuhom za tako smešno ceno v žrelo!« si je mislil in iz kupčije ni bilo nič. Končno je le našel nekoga, ki mu je plačal za knjižico, glasečo se na okoli 25.000 Din celih 17.000 Din. Mož je bil kolikor toliko zadovoljen, saj bo mogel sedaj potolažiti domačo hranilnico. V hranilnici so seveda denar z veseljem sprejeli in mu znesek odpisali na račun dolga.

Po kakšnih čudnih potih je romala ta knjižica sedaj v mestu, ne ve nihče in v koliko rokah je bila. Zgodilo pa se je, da bi moral tudi sosed tega moža plačati kaj kmalu svoj dolg, ker mu je denarni zavod grozil z rušejnimi posestvi. Sosed ves obupan, je iskal pomoči povsod. Kakor čudež se glasi dandanes, da se je res našlo nekaj sosedov, ki so mu posodili vsak nekaj jurčkov, da bi mogel odplačati hranilnico, toda bilo je še vedno premalo za to, kolikor je dolžan. Dolžan pa je bil hranilnici v mestu, prav tisti, katere knjižico je pred kratkim prodal prvi sosed pod ceno v mestu. Dvajset tisoč dinarjev dolga in koliko se je v letih nabralo obresti, okoli 25.000 Din bi zneslo. Dolžni sosed vzdihne: »Da, ko bi imel jaz sedaj tisto knjižico!«

Prvi sosed se spomni: »Stoj, saj se bo morda dalo napraviti! Ni še dolgo, kar sem knjižico prodal, morda jo še dobimo nazaj, nekaj procentov si bo čjudo« gotovo odtrgal, pa ne veliko, ker še ni dolgo. Kar brž pojdiva v mestote

Moža sta se res odpeljala v mesto in poiskala »judca«, ki sicer ni jud, ampak pristen Slovenec in navdušen narodnjak. Mestni gospod je poslušal oba kmetiča in odvrnil: »Prav rad bi vam pomagal, saj sem tudi jaz za kmeta, Ampak kako, ko sem knjižico že oddal. Čakajte, bom poskusil, če jo bo mo-

ta vloga. Krivico bi napravili, če ne bi omenili še ostalih vlog. Marsikdo pozna Slapšaka, tako posrečen pa najbrže ni bil še noben Dolef, kot prav Slapšakov. To trdim smelo, nisem povedal preveč. Pri skušnjah smo se bali za Martina Spaka, zato nas je pa pri predstavi tov. Rous tem bolj presenetil. To je bil »Deseti brate«, v osebni kot sem si jo že davno zamislil! Vzporoden z njim je pa preljudi Krjavelj. Ali ni hudo, če koza nagaja veterinarju? Ej, tu pri naši predstavi je »Ciga« nagajala Erženu, no pa sta napravila kompromis, pa najbrže zato, ker ji je lepo po škofjeloško prigovarjal, ne pa, ker je veterinar. Tegale Krjavlja se je splačalo pogledati! Pravim Vam, Vsa »Danica«, vsi člani so res delali, sicer »Deseti brate« ne bi tako uspel. Še nekaj! Imeli smo izvirne kulise, prav nalašč za to predstavo jih je napravila gđ. Bara Remčeva — kdo ji ne bi častil?

Kaj imamo »Daničarje« še? Svoje diskusijske večere. Časa nam sicer ne preostaja, zato smo imeli to polletje šele eno predavanje. Lovski pisatelj Joža Herfort nam je razložil svoje gledanje na lov, tudi njega vsi poznate — iz »Slovenca«.

Dnevni dogodkov pa tudi ne smemo prezreti, mi Slovenci na hrvaških tleh — poleg novic nas zanima tudi napredek znanosti — na 22 revij in časopisov je naročena »Danica«.

Se to! Tudi grla nam je Bog ustvaril za petje. Mnogi Daničarji pojo pri cerkvenem zboru v cerkvi sv. Roka, kjer je vsako nedeljo slovenska pridiga dopoldne in popoldne! 18. XII. 1932 pa so sodelovali naši fantje pri Cerkvenem koncertu pevškega zbora cerkve sv. Roka, ki je bil pravi triumf slovenske božične pesni — še gđ. Erika Družovičeva in naš Mario Šimenc sta nam pomagala!

Tako delamo neutrudno, malo manj kot mravlje. Pustni čas je sedaj, tudi naši ljudje naj se nasmejajo kljub krizi — 29. jan. 1933, bomo igrali »Utopljenca«, drugi prosvetni večer bo. To pot nam bo tov. Herfort povedal za uvod, kako se pri pravih utopljenjih pravilno ravna — pa najsi so utopljeni kjerkoli. Večer zdravega smeha bo to, to je gotovo!

mrazi iz megle ali brije burja. Za mraz je skoro kar neobčutljiv. Svoje telo je tako utrdil v teku let.

Sam nam je povedal to-le: »Ko sem bil mlad, sem bil vedno prehlajen. Zato sem se začel utrjevati. Najprej sem se začel po vsem telesu doma umivati z mrzlo vodo, potem sem si pozimi nosil sneg v sobo in se z njim umival, potem sem bos hodil po snegu. To so bile seveda dolge vaje. Končno sem bil toliko utrjen, da sem se začel v mrazu kopati na prostem. Sedaj se pozimi kopeljem že 12 let, pa nisem nikdar bolan. Zdržim v vodi, če je celo —22° C mraza, seveda ob solnčnem vremenu; če pa je oblačno, mi pa pri pri —10° C do —15° C mraza tudi še ni mraz. Zato me res nikdar ne zebe. Po kopanju ležem lepo v sneg in se »solničim«, če je kaj solca. Tudi v soboto in v nedeljo sem se solčil. Če čutim, da notranja toplota pojema, skočim v vodo in plavam. S tem se zopet segrejem. Zanimivo je, da mi po taki utrjenosti tudi poleti nikdar ni prevroče; celo potim se bolj malo, najsi bo še tako vroče.«

Zanimivo je, da je g. Stanko Vizjak 39 let star, da ne kadi in ne pije ter zelo zmerno živi. Zato pa je lepo rdeč in zdrav. Njegovo zimsko kopališče je pod črnuškim mostom, poletno pa nad mostom. Tudi kot turist je tako utrjen, da se mu na vrhovih nikdar ni treba zavijati v povrtnik.

goče še nazaj dobiti. Nekoliko dražje bo seveda, toda še vedno ceneje, kakor če plačata hranilnico v gotovini! — »Oh, prosiva, gospod, bodite tako dobri!« Gospod je stopil k telefonu in govoril s tremi, štirimi drugimi gospodi. Iz vsakega telefona se je glasilo: »Ni mogoče, sem že prodal!« Šele pri četrtem klicu po telefonu se je glasilo: »No, koliko pa daš zanjo!« Gospod se je zmenil za ceno 22.000 Din. Oba kmetiča, ki sta slišala in razumela iz vsega telefonskega razgovora samo to število, sta se popraskala za ušesom. Knjižica je bila čez četrt ure v gospodovi pisarni.

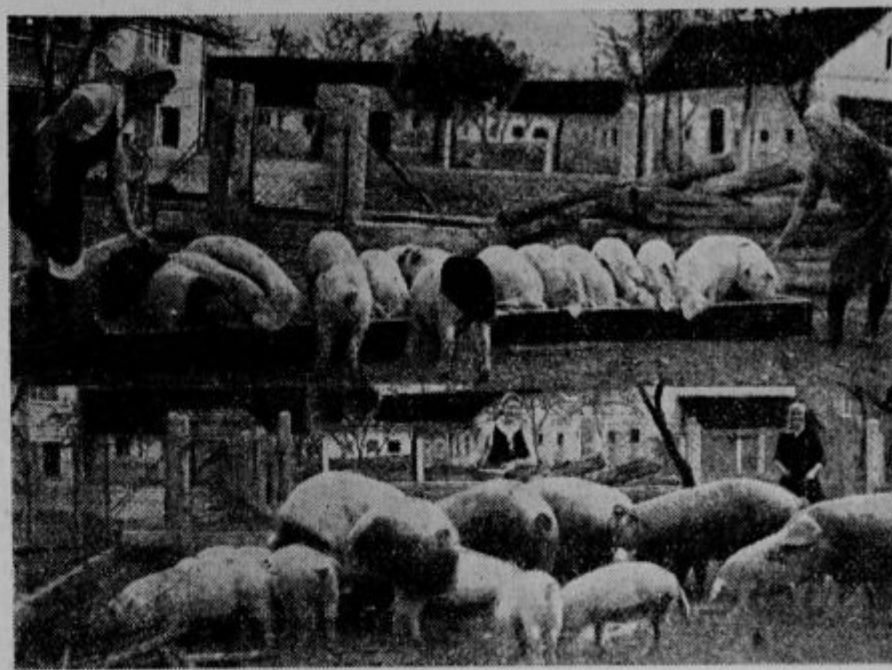
Zaradi žaljenja priče 10 dni zapora

Ljubljana 23. jan.

Mnogokrat se primeri pred sodniki, da obtoženci in toženci v civilnih pravih kruto žalijo priče. Dostikrat jim ti v svojem strastnem pravljanju očitajo direktno laž. Sodniki sicer čitajo priče, primerijo pa se incidenti, ki pridejo potem pred kazenskega sodnika in kazenski zakon določa prav hude kazni zaradi klevetanja in žaljenja priče.

Te dni je prišel zaradi sličnega delikta pred kazenskega sodnika-poodinca pri deželnem sodišču ljubljanskem 35-letni posestnik in gostilničar Zdravko Vilar iz Pudoča, občina Stari trg pri Ložu. V neki kazenski pravdi, ki se je vršila pred krajnim sodiščem v Ložu, je obtožen Zdravko Vilar rekel proti Alojziju Makarju: »Lažeš! To ni res! Mesto da si prišel pravico govoriti, pa si prišel lagat.« Obtožnica je poudarjala, da je s temi besedami javno oklevetal pričo o priliki uradnega poslovanja, tako da je s tem zagrešil prestopok zoper čast po §-u 302 točka II, kaz. zak. Obtoženi Vilar se je v splošnem skušal izgovarjati, češ, da se na to ne spominja. Priča Makar pa je te besede do-

Žrtve svinjske kuge

Mlekar Furs v Radomljah je moral po odredbi živinozdravnika zaklati 15 mladih (po 50 kg) in 3 stare prešice, ki so oboleli za kužno boleznijo.

„Petakači“ so v prometu

Ljubljana, 23. januarja.

Finančni minister, kakor znano, je po zakonu o kovanju denarja pooblaščen, da spravi v promet za 1 milijardo kovanega denarja in sicer 10-dinarskih srebrnikov za znesek 200 milijonov, 20-dinarskih za 250 milijonov in naposled 50 dinarskih za 550 milijonov. Zakon tudi natančno določa, kakšno mora biti razmerje srebra in litine pri posameznih kovancih. Srebrnike kuje belgrajska kovnica. Te dni je Narodna banka spravila v promet prve 50-dinarske kovance. V prometu jih je sedaj še prav malo.

Ljubljanska podružnica Narodne banke je sedaj prejela iz Belgrada manjše poštne pošiljke 50-dinarskih srebrnikov v približni vrednosti do 1 milijona dinarjev. Pošiljke so bile poslone v vrečah do 20 kg. Ko pa bodo vsi izkovani, prejme podružnica teh srebrnikov do 40 milijonov dinarjev. Novi kovanci imajo obliko starih avstrijskih 5 K, so pa nekoliko debelejši. Razmerje med srebrom in litino je 750:250. Tehtajo brutto 22 g, toleranca pa je določena na 2 g.

Podružnica v Ljubljani je danes spravila v promet nekaj teh srebrnikov po bankah in denarnih zavodih. Ze zgodaj so ti srebrniki začeli krožiti med pridobitniki, obrtniki in poslovnimi ljudmi. Seveda je mnogi srečni lastnik tega kovanega denarja prišel v gostilno in začel denar kazati ljudem. Tudi natakarica Pepca, ki streže gostom v neki meščanski gostilni, kamor prihajajo mesarji in drugi ljudje, je bila tako srečna, da je spravila prvi tak kovanec. Zaklenila ga je skrbno v knjižico. Tu intam ga

Misli

Osebnostna vrednost in osebnost.

Tolikokrat se danes to dvoje poudarja, velikokrat, če ne največkrat, prav z ascetičnega stališča. »So ascetije«, piše nemški bogoslovni pisatelj Hirscher, »ki so prav ničemnurni.« O tem je napisal drobno knjižico: »Selbsttäuschungen« — samoprevare. Radodarnost more biti navdihnjena po sebičem in vladeželnem duhu. Krotkost utegne biti modro preračunjeno samozatajevanje. Pridnost gre rada za častjo in dobičkom. Čisti so večkrat polni preziranja in krivične trdosti do svojih manj oblagodarjenih bratov in sestr. Vsaka krepost more biti umetno narejena cvellica; morda postane s časom celo strupeno zelišče, če ima v svoji oholosti še druge namene razen božjo čast in blagor bližnjega. Bog gleda na srce. Vsaka krepost je toliko vredna, kolikor izhaja iz ljubezni. Vse kreposti so samo delci, ljubezen pa je »vsna postava« je rekel Mojster. Kar se zgodi v ljubezni, le to še prav stori, le to se vedno prav stori. Ljubezen seveda sili k dejanju; vendar če vnanja dejanja niso možna, jih notranja ljubezen nadomešča in pre-sega. Popolna osebnostna vrednost se sodi le po ljubezni, predvsem po notranji ljubezni. Toliko si osebnost vredne, kolikor je vredna tvoja ljubezen. »Ako nimam ljubezni, nisem nič« (1. Kor. 13).

Osebnost.

Osebnost? Kdo je velika osebnost? Kdor se je v to storil sam, ker ni hotel biti ne suženj, ne berač. Osebnost se ne pribori z visokim »sodobnim« stremljenjem, marveč s krepkim socialnim dejanjem. Osebnost je več ko osebnostna vrednost. Osebnost je življenje in dejanje, ki prihaja iz osebne vrednosti. K osebnosti je polkacen vsak, ki čuti v sebi spoštovanje in hrepenenje po tem, kar je velikega. Osebnost spočne hrepenenje, nareja jo pogum in krepka volja in dovrši jo neustrašeno dejanje. Osebnost ne temelji na uspehih. Dejanja, ki jih stori resnična osebnost, obrode svoj sad v potrpljenju. Prav je, da uspehi dalj časa izostanejo, da osebnost toliko zanesljivo dozorji v pravem namenu; z drugo besedo, da se ukrepi in utrdi v osebni vrednosti. Osebnost, dozorela in preizkušena, oživlja kraj, kjer živi; oblikuje razmere, v katerih se nahaja, izsiljuje priznanja ali nasprotja. Osebnost je z dejanji poduhovljena in ožarjena osebnostna vrednost.

Ptujske občinske zadeve

Ptuj, 21. jan.

V petek dne 20. t. m. se je vršila I. redna seja občinskega sveta v tekočem letu, pod predsedstvom župana Jeršeta. V upravni odbor mestne hranilnice so bili izvoljeni občinski svetniki: Ivan Steudte, Josip Gorup, Ivan Snoj, Franc Gabriel, Mirko Ogorelec, Franc Arnežič in inž. Josip Urbančič. Iz vrst meščanstva: dr. Matej Senčar, primarij dr. Aleksander Kührar in Julij Wagranti; iz sosednje občine Breg pa: Fran Vindiš in Alojz Zorčič. — Mariji Zupančič se dovoli zgradba betonskega jezova ob potoku Grajena. — Za razsvetljavo na Ljutomerski cesti se bodo nabavile nove armature. — Krajevna potreba za gostilno Ivana

ločno potrdil. Po kratki razpravi je sodnik-poodinca s. o. s. g. Jakob Jerman obsodil Vilarja na 10 dni zapora in 800 Din globe, ne da bi to sodbo izrekel pogojno. Vilar je sicer prijavil priziv, pa najbrže ne bo dosti pomagal. Sedeti bo moral.

je pokazala gostu. Kmalu pa je nastalo za »visokega gosta« veliko zanimanje. Razvila se je o njem debata.

»No, hvala Bogu, zdaj pa imamo dosti denarja. Ta cvenk ima pa dober zvenek.« je pripomnil Jaka, ko je vrgel denar po mizi.

»Starim avstrijskim petkronskim smo rekli »petakonic«. Kdo naj pa tega krstimo?« je pristavil Pepe s Poljan.

»Saj res! Po deset in dvajset dinarjev še nimajo krstnega imena. Ker rečemo drugače temu denarju »kovačič«, pa rečimo temu »petakač«. In dvignil se je halo. Kovanec je bil slovesno krščen. Pepco pa so gostje milo prosili, naj ga podari.

»Sest kovačev dam zanj, Pepca!« je vljudno prosil Pepe.

»Kaj šest? Jaz dan sedem!« je licital drugi. »Ne boš kaše. Jaka! Jaz pa dam kar osem!« je posegel vmes tretji.

»To vse ni nič, Pepca. Jaz dam pa enega metulja? Ali mi ga daš?« se je bahato odrezal neki mesar. In ta je bil zdražitelj kovanca. Mesar pa se nato ni dolgo mudil v gostilni, hitro je plačal in odjadal ven. Pravijo, da je takoj tekel v drugo gostilno. Zlobneži pa so se mu rogali in prijatelja zafrkljivo opravliali. »Saj je tekel tja, da se pobaha! Drag špas!«

Taka je storija o prvih novih 50-dinarskih srebrnikih, ki imajo na eni strani kraljevo glavo s cirilskim napisom »Aleksander I. kralj Jugoslavije«, na drugi pa državni grb s cirilskim napisom »50 Dinara« spodaj, počez pa letnico 1932.

Stuhec, se ne prizna, ker je že itak v mestu dovolj gostiln. Prošnja častniške čitalnice za oprostitve plačevanja občinske trošarine, se vrne upr. odboru v končno odločitev. — Prošnja vojnih invalidov za oprostitve kuluka se odkloni. — Prošnji teniškega kluba, za odp. računa v znesku 532 Din za prevažanje materiala, se ugodí. — Glede uprave mestnega gledališča se sklene, da nosi tozadevne stroške Dramatično društvo, kot namjenik gledališča.

Pri tajni seji so se obravnavale personalne zadeve, nadalje tudi vprašanje priključitve okoliških občin k mestu, ki je postala aktualna. Kakor znano, se okoliške občine krévitvo branijo priključiti se mestu, ter so v tem smislu tudi že potrebno ukrenile. Pač pa želijo okoliške občine, da bi se medsebojno združile v veliko okoliško občino; k temu jih navaja dejstvo, da so one brez dolgov, dočim je mestna občina zadolžena.

Uboj v Štepanji vasi pred sodiščem

Ljubljana, 23. januarja.

Mnogim bo pač še v dobrem spominu žrtev fantovskega napada, Jože Jager, sobosilarski pomočnik, oče treh nepreskrbljenih otrok, ki je bil 27. avgusta lani v soboto ponoči napaden v Štepanji vasi od razposajenih in vinjenih fantov. Dobil je udarec s trdo pestjo ali pa s topim predmetom, kakor so mnenja zdravniki, naravnost v levo oko tako silno, da mu je bilo prebito in je Jager pozneje v bolnišnici tej poškodbi podlegel.

Trojica štepanjskih mladih fantov je po policijski uri odšla iz Brčljave gostilne proti domu čez most in se pri Finčevi hiši ustavila. Polegli so vsi v seneno kopico. Čez nekaj časa je prišel mimo oženjen Jože Jager in se vlegel v drugo kopico. Med njim in mladim posestnikovim sinom Jožetom L. se je vnel besedni prepri. Zadnji je zavpil: »Jaz sem Štepanjec!« Jager nazaj: »Jaz pa Hrušovec!« »Ali bi bil rad tepen!« je odvrnil prvi. In že je skočil proti Jageru ter ga začel obdelovati s pestjo, kakor sam pravi. Pozneje so vsi izginili. Jager pa se je vlekel naprej in nezavesten obležal pri Kregarjevem kozloču.

Danes se je pred sodnikom-poodincom s. o. s. Jakobom Jermanom vršila proti dvema Štepanjcem kazenska razprava. Obtožena sta bila le prestopka zoper življenje in telo po § 184, točka I k. z. Za razpravo je vladoval med Štepanjci veliko zanimanje, zato so že pred razpravo zasedli mladi in stari Štepanjci sodno dvorano št. 79. Pa niso prišli na svoj račun. Sodnik je proglasil razpravo za tajno in izključil javnost ker je bil prvi obtožene, ki je bil najhujše udeležen pri napadu, še starejši mladoletnik. Zapustiti so morali radovedni Štepanjci dvorano, toda polnočevno so vztrajali do konca razprave, da so potem ob 13.30 čuli njen izid. Razprava sama je potekala mnogo obremenilnega gradiva proti prvemu obtožencu, dočim so priče drugega obtoženca razbremenjevale in potrdile njegov zagovor, da se ni udeležil napada na Jagra.

Proti Janu Svetku se obtožba drž. tožilstva zavrne, ker je dokazano, da ni bil kriv, dočim se zadeva proti mladoletniku L. odstopi kazenskem senatu, ker nosi delikt vse znake uboja. Proti slednjemu bo zato dvignjena nova obtožba. Razprava pa je pokazala, kaj vse napravi alkohol in kakšne pojme imajo fantje o tepežu. Nekdo je med drugim dejal, da sta se Jager in prvi obtožene samo »rahljajale«.

Ljubljanske vesti:

Nad 2500 smučarjev

Ljubljana, 23. jan.

Hej, je veselo te čase vsako pristno smučarsko srce. Sneg, da bi ga poljubil, narava takšna, da bi jo objel. Še na mestnih cestah bi se kmalu smučal, če ne bi sitni gospodje na mestnem magistratu dali ceste vsaj v sredini mesta osnažiti. Ako bi prišlo do ljudskega glasovanja, pa naj bi bilo tajno ali javno, gotovo bi smučarji dosegli prav lep odstotek glasov za to, naj sneg ostane povsod takšen, kakor ga je Bog poslal, in naj ostane, dokler le more obetati. No, pa v mestu je še vedno krepka večina za to, da smučanje ni za mestne ulice, temveč, da je prva postojanka ljubljanskih smučarjev šele na Rožniku, druga pa na Golovcu.

Zato pa na deželi ni nikjer tako krute gospoke, kakor je smučarjem mestni magistrat. In zato je v nedeljo odhitelo vse, kar je bilo mogoče, v blaženo smučarsko prostost. Med smučarji so se razvile prave posebne pasme. So nekateri, kakor novi Kristofi Kolumbi, ki skrbno odkrivajo vedno nove smučarske rajne in čuvajo svojo skrivnost, da jih ne bi onečastila »smučarska svojata«, kakor blago imenujejo povprečno pasmo drugovrstnih smučarjev. Vsaka smučarska družba pa

zopet skrbno varuje cilj svojega nedeljskega potovanja. Vendar ni bilo v nedeljo nobenega večjega gorenjskega kraja, kjer se ne bi pojavil kakšen ljubljanski smučar. Ni čudno, saj jih je samo z gorenjskim vlakom odšlo v nedeljo na smučanje nič manj kakor 650 parov »dile«. S kamniškimi jih je odšlo okoli 300, torej samo z vlakom je odšlo na Gorenjko okoli 1000 ljubljanskih smučarjev, ne včevši one, ki so odšli že v soboto in one, ki so odšli z avtobusi. Dolenjski vlak je odpeljal okoli 400 smučarjev, malo manj pa Notranjec, razprava ima tudi Notranjska krasne smučarske dežave in prilike. Največ smučarjev, ki so Notranjsko že odkrili, se je smučalo okoli Preserij, Borovnice in Pokojišča. Bloke so obdržale svoj renome. Avtobus je bil dvakrat nabito poln smučarjev. Računati moremo, da je odšlo v nedeljo na smučanje okoli 1500 ljubljanskih smučarjev na deželo. K temu moremo računati še okoli 500 smučarjev, ki so odšli že v soboto in najmanj 500 smučarjev, ki niso potrebovali nobenega prometnega vozila, razen lastnih nog in smuč, in ki so se smučali na Golovcu, Rožniku in najbližji okolici Ljubljane. Nizko računano, moremo reči, da je bilo v nedeljo okoli 2500 smučarjev iz Ljubljane pri svojem, tako priljubljenem sportu.

Kaj bo danes?

Drama: »Carjevič Aleksej«. Red A.
Opera: »Pri belem konjicku«. Red C.
Kino Kodeljevo ob 8: »Nj. Visoč. Perica«.
Nočno službo imata lekarni: mr. Sušnik, Marijin trg 5 in mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 10.

*

© V. glasbeni večer bo seznanil prijatelje slovenske glasbe s skladateljem Davorinom Jenkom. Davorin Jenko je bil doma iz cerkljanske župnije na Gorenjskem. Njegovo umetniško delovanje ga je zaneslo že l. 1863 med arbske brate, kjer je bil kapelnik v belgrajskem narodnem gledališču. On je zložil slovensko himno »Napreje«, skomponiral je dalje državno himno »Bože pravde« in veliko številno zborovih del, kakor tudi skladb za razne godbe. Da bomo spoznali tega skladatelja, zato bo uvodno besedo govoril G. Zorko Prelovec, godba 40. pešpolka bo zaigrala uverturo: Kosovo. Oktet ljubljanskega Zvona poje ta večer izključno Jenkove skladbe za moški zbor. Pevec in pevke ljubljanskih pevskih zborov, kakor tudi ljubitelji slov. glasbe naj nikar ne zamude te prilike zlasti še, ker je vstopnina glasbenim večerom tako nizka, da je zmajore tudi finančno šibkejši stojci sloji. Rezervirani sedeži 5 Din, običajni 3 Din, stojšče 2 Din. Večer se bo vršil 25. t. m. ob 8 zvečer v zeleni dvorani hotela Union.

© »Ljubljansko barje nekdanj in sedaj« bo naslov 5. poljudnoznanstvenega predavanja, ki ga priredi Prirodoslovna sekcija Muzejskega društva za Slovenijo v četrtek, dne 26. t. m. v dvorani Delavske zbornice. G. predavatelj, znani predsednik odbora za osuševanje barja, g. generalni inšpektor inž. Sbrizaj nam bo ob številnih skioptičnih slikah pokazal nastanek barja, njegovo ožjezritev in stanje za časa mostiščarjev in v rimski dobi, govoril bo o poplavih in kontno tudi o osuševanju barja in o možnosti njegove eksploatacije v bodočnosti. Predavanje je torej brez dvoma za najširše kroge zanimivo in razen tega obsega kos domače ljubljanske zgodovine. Odbor sekcije vabi na čim številnejšo udeležbo. Vstopnina običajna, sedeži po 4 Din, stojšče po 2 Din.

© Franciškansko prosvetno društvo vabi vse svoje članice in prijatelje na zelo zanimivo, predvsem pa poučno predavanje: »Kako so se oblačili naši predniki. Predaval bo s pomočjo številnih lepih skioptičnih slik g. p. dr. Roman Tominec, in sicer danes, dne 24. januarja ob 20 v mali samostanski dvorani. Vstop prost. Še enkrat: Prisrčno vabljeni!

© G. prof. Janko Mlakar ponovi svoje predavanje o temi: »Noči v gorah« na IX. rednem prosvetnem večeru Prosvetnega društva Trnovo v Ljubljani v sredo 25. januarja ob 20 v društvenem domu v Karunovi 14. G. Mlakar je izmed najbolj popularnejših predavateljev ter tudi najbolj priljubljen med turisti ter širokimi plastmi ostalega ljudstva. Govornik nas bo prav tako, kot na prosvetnem večeru v Unionu v prijetno kramlajoči in

Zobni zdravnik

Dr. Josip Tavčar

Gledališka ul 4 — Telefon 3393

radi preselitve v nebotičnik

(I. nadstr.) do 6. februarja ne ordinira

Kulturni obzornik

Božidar Jakac:
Odmevi Rdeče zemlje

»o pisnih iz Amerike priredil Miran Jarc. II zv. Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani 1932. — V zbirki »Kosmos«.

Za sv. Tri kralje smo dobili težko pričakovani II. zvezek Jakčeve Amerike. V hitrejšem tempu kakor v prvem, ki obsega čas od 1. maja 1919 do 1. oktobra 1929, nas seznanja sedaj drugi zvezek z Jakčevimi utisi od 2. okt. 1929 do konca l. 1931. V tri dele je razdelil Jakac to stvarino. Najobsežnejši je prvi z naslovom »Ob Tihem oceanu«. Tu pripoveduje Jakac o svojem bivanju v San Franciscu, o krasotah Montereyja, kjer slika, da ustreže naročilu Mr. Conicha, mikavne pokrajinske motive. Tu ga zaloti tudi bančni polni na Wallstreetu, katerega posledice sežejo prav do njegove okolice in tudi njegov položaj v Ameriki močno otežkočijo. Sledi daljše bivanje v svetovnoznanim filmskem središču Hollywoodu. Zanimivo so njegovi utisi v miljeju filmskih stvariteljev. Mnoгим odličnikom med njimi se mu posreči približati; med njimi najde celo rojakinjo Zallo Zarano, slika razen drugih tudi Dolores del Rio; preživi Božidar in novo leto med Slovinci, se na izletih seznanja s Sierrro Nevado in puščavo pod njo in doživi velike naravne utise Palm Springs Valleyja. V drugem delu, ki ima naslov Rdeči molk, se Jakac že vrača proti vzhodu in doživi v Arizoni v Grand Canyonu enega viskov svoje knjige. Fantastične, po svojih oblikah menda edinstvene pokrajine tega canyonja ga pobude do prave ekstaze in uživanju veličastva prirode; tu pride tudi v intimnejši stik s prababovalci severne Amerike, z Indi-

janci in njihovo čudovito enotno praskulturo. Naglo hiti odhod na severovzhod v Chicago in Cleveland. Svoje drugo bivanje na industrijskem severovzhodu Združenih držav opisuje v tretjem delu, ki ima naslov »V ritmu Amerike«. Po vrnitvi priredi dobro uspele razstave svojih del iz Amerike in iz domovine v Clevelandu. Potem potuje v Washington, kjer dobi dostop v ameriško družbo in slika več odličnih osebnosti. Nato se vrne v New York, pa zopet v Cleveland, doživi ameriške volitve, preživi drugi Božič in novo leto med Slovinci v Pittsburghu, kjer se v božični viziji približa sfingi Amerike. V Fordovem mestu Detroitu si ogleda velikanse tovarne in se kakor v begu pred groznim likom ameriške kapitalistične organizacije, ki ljudi asužnjuje, zateče k Niagara, katero obišče dvakrat in obokrat doživi oglašujoče utise veličastva neukročene naravne sile, s katero tekmuje ukročena sila ameriškega kapitalističnega civilizacijskega koncepta. Ob drugem obisku Niagara se ponovno približa rdečemu praskvetu ameriških Indijancev in doživi njih tragiko in pretresljivi viziji glavarjevega pogreba. Pred slovesom se enkrat poskusi, da bi strnil pred ogromno sliko New Yorka svoje doživetje Novega sveta v formulacijo njegovega najglobljega bistva; kmalu nato pa že sanja na krovu Vulcanije stari slovenski Jakac domovini v naročje, vrača se prejšnji evropski lirčni človek, ki je za tisoč spoznanj bogatejši, po sreči pa nespremenjen.

Jakčeva knjiga je močno osebna knjiga, vendar pa ni toliko osebna, da bi objektivne Amerike ne bilo v nji. Čeprav je Jakac kot pisatelj začetnik, je vseeno s pomočjo Mirana Jarca dokaj spretno razdelil vloge in do konca izrisal štiri glavne sestavine Odmevov Rdeče zemlje; zunanjo, vidno Ameriko svojevrstnih pokrajin in velikih industrijskih mest, notranjo Ameriko ali takozvani amerikanizem, tragedijo slovenskega izseljenca in duševno dramo sli-

Shell, sin stavbenika. — Pred Figovcem je predvčerajšnjim neki voz podri 60 letnega posestnika Franca Krušiča iz Vižmarji. Krušič si je resno poškodoval desno oko.

© Tehtanje motornih vozil. Uprava policije v Ljubljani objavlja, da se vrši tehtanje motornih vozil še dne 25., 26., 27. in 28. t. m. od 13 do 17 na tehtnici mestnega dohodarstvenega urada v Ljubljani, Gosposvetska cesta 15. K tehtanju je pripeljati vsa ona motorna vozila, ki doslej še niso bila uradno tehtana v smislu točk 17., 18. in 19. čl. 47 spremenjenega taksnega in pristojbinskega pravilnika, Služb. list št. 426-45 z dne 8. junija 1932. Uprava policije opozarja lastnike motornih vozil, ki svojega vozila iz kateregikoli vzroka doslej še niso pripeljali k uradnemu tehtanju, da to storijo.

Mariborske vesti:

Pravde in pravdarji...

Delo okrajnega sodišča narašča

Razmere časa so prinesle, da izgublja okrajno sodišče čimdalje bolj oni značaj, kot ga je imelo njega dni. »Pravica«, ki je po ljudskih pojmi svojstvo le zadevam kazenskega značaja, se je po večini preselila z okrajnega na okrajno sodišče, zato pa so narastli na okrajnem drugi posli upravnega značaja, da je postalo nekaj vrhovni skrbnik v vseh gospodarskih in premoženjskih zadevah ter ima največ opravka z opomini, izvršbami, zapuščinami, varstvenimi in preklenimi zadevami, le kazenski delikti lastninskega značaja se še obravnavajo pred okrajnim sodnikom. In je zopet poseben znak težkih dni, da tu upravni posli čimdalje bolj naraščajo. Vsi posli mariborskega okrajnega sodišča razven slučajev, ki se tičejo poravnil, so v preteklem letu zelo porasli, najbolj pa v civilnem in izvršnem postopanju. V celoti je bilo vloženih 5157 opominjalnih tožb napram 3616 v letu 1931. Drugih civilnih tožb je bilo 6721 (leta 1931 7055). Da je število opominjalnih tožb tako naraslo, število drugih pa padlo, je pripisati pač temu, da se stranke ne poslužujejo več v toliki meri dragih odvetniških zastopstev, ampak vlagajo tožbe same. Da jim pa ni treba hoditi k razpravam, vlagajoraje opominjalne tožbe, ker pridejo v slučaj, da nasprotna stranka ne ugovarja, hitreje do pravnočnega izvršnega naslova. Tako postopajo sedaj zlasti pridobitni krogi, prav posebnop a še trgovci. Izvršbe so v minulem letu narasle na 10.541 novih slučajev (leta 1931 jih

□ **Smrt grofice Zabeo.** Iz Fale je prispela nenadna vest, da je v nedeljo zvečer umrla tamošnja groščakinja contesa Clelia Zabeo di Ivelia, prapočeta v poletju umrlega profa Zabea. Pokojnica je po smrti soproga stalno živela v falskem gradu. Bila je vzorna krščanska žena, ki je, dasi tujeja rodu, kazala vedno mnogo zanimanja za naše ljudi ter bila zlasti napram revežem vedno radodarna. Prebivalci Fale in Činžata bodo ohranili blago pokojnice trajno v lepem spominu. Truplo bo prepeljano v Padovo, kjer bo položena poleg pokojnega soproga v rodniško grobnico. Plemeniti, dobri rajniki svetla spomin. Žalujemo naše globoko sožalje!

□ **Akademsko kongregacija** ima svoj cerkveni sestanek jutri zvečer na običajnem mestu in ob običajni uri.

□ **Kaj bo z ogrevalnico?** Mraz je pritisnil in brezposelnih brezrokovi čakajo, kdaj bo odprta ogrevalnica, ki jim je lanske zimo nudila preko dneva toplo zavetje. Kakor smo doznali, pa bo z ogrevalnico letos težko kaj, ker smatra vodstvo pomožne akcije, da je važnejše podpirati brezposelne z živili in kurjav, kakor pa jim nuditi v skupnem ogret prostoru.

□ **S polno paro na proračunu.** Širša finančna komisija občinskega sveta se je sestala včeraj k drugi seji, na kateri se je odobral občinski proračun. Seja se nadaljuje danes in še jutri. Pred občinski svet pa pride proračun najbrže prihodnji teden in sicer 31. januarja.

□ **Pod ničlo gre.** Ljud mraz je pritisnil včeraj zjutraj. Na kolodvoru se je skrčil toplomer na -10, zunaj na prostem celo na -12 Celzija. Mraz je vstrajal precej pod ničlo tudi preko dneva, kar je znak, da gremo mrzlim dnevom nasproti. — Za reveže in brezposelne pač hudi časi!

□ **Za smučanje skakanje.** Zimskosportne prireditve so zajele splošno pozornost našega mesta. Vse še govori o nedeljskem tekmovanju za smučsko prvenstvo podveze in o uspehi držalniki prireditvi pri Treh ribnikih. Še večje zanimanje pa vlada za skakalne prireditve na smučski skakalnici za Betnovo, ki se bodo vršile v četrtek, na Svečnico. Zimskosportni podvezi, ki priredi tekmovanja, so se doslej prijavili že najboljši naši skakači, poleg njih pa tudi znana imena iz inozemstva. Že lanska smučska skakanja so vzbujala splošno pozornost, tem ži-

v gori navedenem času. Zamudniki bodo kaznovani in bodo morali plačati inevenne članom komisije ki prisostvujejo tehtanju.

© **Primarij dr. Richard Jug** zopet redno ordinira od pol 11 do 1 v Marijanišu.

© **Aranžerji!** Društvo izloženih aranžerjev prosi vse one, ki imajo interes, udeležiti se aranžerskega tečaja, da se zglaše zanesljivo v sredo 25. januarja točno ob 20 v prostorih ljubljanskega velešolca (in ne v tork, kakor je bilo pomotoma javljeno), kjer dobe nadaljnja navodila glede tečaja. Vsi oni, ki se bodo javili do tega dne, bodo plačali znižane pristojbine. — Odbor.

© **Pumparne, obleke, »knjige, najboljše nakup** A. Trešer, Ljubljana, Sv. Petra c. 14.

je bilo 9002). Je to pač znak velikega pomanjkanja gotovine; posledica tega je tudi padec števila poravnil od 2045 v letu 1931 na 1615, ker je nastopila v kreditnem prometu velika stagnacija. Isto velja tudi za zemljiškoknjižne spise, ki jih je bilo leta 1931 še 7304, lanske leto pa komaj 6107. — Zapuščinske zadeve so porasle od 1135 slučajev v predlanskem letu na 1256 slučajev; je ta porast v zvezi z večjim številom smrtnih slučajev, ki imajo pa zopet svoj vzrok v dolgotrajni in hudi lanski zimi. — Najzanimivejša je pa statistika v varstvenih zadevah in v preklenem postopanju. Dosedaj je bilo vedno običajno, da je število varstev, kjer gre v veliki večini za nezakonske otroke, vsako leto naraščalo. Lanske leto pa je nastopil kar naenkrat preobrat ter je število varstev ostalo isto, kakor predlansko leto, namreč 639. Je to pač eden redkih razveseljivih pojavov, ki jih pri naša kriza, vzrok pa tiči gotovo v gospodarski stiski. Na sodišču celo s »sigurnostjo računajo, da bo prihodnje leto takih slučajev še manj. — V preklenem postopanju je bilo v minulem letu radi pijančevanja prekleanih 7, predlansko leto pa samo ena oseba; prekleov radi blaznosti je bilo 14, leta 1931 pa 8. Bo pač posledica v preobliki količini vina, ki se je popilo v sodnem okraju? Novih kazenskih slučajev je pripadlo sodišču 3799, v letu 1931 pa jih je bilo 2451. Ker gre v teh slučajih po večini za prestopke proti sedmi božji zapovedi, je tudi ta porast v neposredni zvezi z gospodarsko stisko.

vahnejšega zanimanja pa je pričakovati letos, ko je skakalnica znatno povečana in preurejena. Mariborski skakači, ki se bodo pomerili s konkurenti z Gorenjske in inozemstva, so že pričeli s treningi. Pri skakalci je sedaj živahno vrvenje nadebudnih konkurentov v smučskih skokih.

□ **SSK Maraton.** Danes ob 20 v običajnih prostorih gimnastični trening za vse članstvo. Plavalci! Prihajajte k rednemu treningu v bazenu mestnega kopališča!

□ **Poljska v besedi in sliki.** Na prihodnjem prosvetnem večeru v četrtek, dne 26. t. m. bo predaval g. Etbib Boje o Poljski. Predavanje bodo ponazorjevale številne skioptične slike. Predavatelj bo imel pred predavanjem tudi kratek nagovor v poljščini. Prijatelje mariborske prosvete, zlasti pa ljubitelje poljskega naroda iskreno vabimo na ta poljski večer.

□ **Smrtna kosa.** V slovenski ulici 40. je umrla gospa Ana Novakovsky, stara 61 let. Blago pokojnico položijo k večnemu počitku danes popoldne ob pol 4 na magdalenskem pokopališču. Naj počiva v miru, žalujemo našo iskreno sožalje.

□ **Od brata zaboden.** Pri posestniku Arnbergu se je v nedeljo mudil na obisku domači sin, ki živi v Mariboru. Med obiskovalcem in njegovim bratom, ki živi na domu, pa je nastal spor, v katerem je potegnil slednji nož ter ga bratu trikrat zasadi v hrbet. Nevarno ranjenega so prepeljali v nedeljo v mariborsko bolnišnico.

□ **Opasen padec z okna.** V Dajnkovih ulici se je ponesrečil delavec Anton Klemenčič. Po neprevidnosti je padel skozi odprto okno ter si pri tem zlomil desno nogo pod koleno. Poškodbe si zdravi v bolnišnici.

□ **Vlomilci na nočnem poslu.** Nimamo miru pred vlomilci. Komaj je ena družba na varnem, že se pojavi druga. Zadnje čase so imeli mariborski detektivji srečno roko, kar dve taki družbi so polovili. Pa niso dolgo živili miru. Mesto vznemirjajo že novi predrznejši. V noči na nedeljo so skušali vlomiti v trgovino trgovca Baloha v Vetrinjski ulici. S Kopališke ulice so se priplazili ter so vrata v trgovino z dvorišne strani že skoraj vlomili, ko so bili prepoznani. Na delu pa so bili previdni možanci, ker niso pustili skoraj nič sledov.

karja sanjača v stiku s tem neznanim in krutim svetom.

Vidno Ameriko je zajel v doživetju velikih mest severo vzhoda in zapada, zajel jo je v Yellowstone-National-Parku, zajel jo je v filmskem raju Hollywoodu, zajel jo je v Kaliforniji in Arizoni, ves pa je klonil pred njenim, Evropi tujim veličastvom v Grand Canyon in ob Niagara, spoznal jo je v njeni vladajoči zdravemu smehu odtujeni družbi oficijelnega Washingtona, doživel jo je v beli rasi, ki vlada ti ogromni zemlji, doživel v izseljenici, doživel v črnih in Indijancih in narisal o nji na stotine pastelov in risb, ki spremljajo besedilo te knjige.

Notranjo Ameriko je doživljal polagoma, kakor se pač tujece le polagoma poglablja v tuj svet, v katerega nepričakovano zaide. Doživljal jo je najprej kot kratko gostieljico na Ellis Islandu, kot deželo stavbinih orjakov in čudes v New Yorku, Clevelandu, Chicagu, Seattleu, San Franciscu, Detroitu in Washingtonu, doživljal jo je »ot kriče« nasprotje med Vzhodom in Zapadom, doživljal jo je med gospodo in delavci, posebno pa med izseljenci, doživljal jo je v mestih in na farmah, poglabljal se je vanjo na razstavah njene umetnosti, v razgovorih o njenem bistvu z domačini in potniki, doživljal jo je v njenih najkrutejših oblikah kapitalistične vsemočnosti, doživel jo je v njenem lažnem navideznem blagostanju ob bančnem polomu, ob veseljah in slavnostih, ob volitvah in narodnem navdušenju, pa tudi za kulisami lažnega videza prohibicije. Prvič je globoko formuliral svoje doživetje o nji v družbi malega Benija ob Cuyahoga Riverju v Clevelandu, drugič pri strici v Pittsburghu, potem v Hollywoodu, potem ob srečanjih z Indijanci, strnil pa je svoje doživetje amerikanizma v veličastni božični viziji v Pittsburghu: »Radio prinaša orgelski koncert iz Chicaga. Poslušam: kot bi zveneli srebrni nebotičniki. Ves izraz tega novega

sveta se razodeva v mogočnem orgelskem zvenenju, skrivnostna duša kontinenta, ki bi rad osvojil in pregnel vso zemljo, se razdaja v razkošnih zvokih, obsegajočih omotičen ritem vlakov in strojev, ulic in bulvarjev, med katerimi rasto tibi velikani — nebotičniki. In melodija se zožuje v blestečo vitko linijo — kot bi srebrni trak rezal prostor — in za hip obstane v zvočnem žarišču. Potem pa se spet prevzvali v besneče kaskade globokih tonov, kot da bobni zemlja pod udarci trdih korakov vse osvajajoče tehnike« (II, str. 217). Tako je Jakac končno ujel ritem Amerike, ki ga je pred naravnim čudom vodopada Niagara toliko prevzel, da sam pravi o tem doživetju: »še slikati sem prenehal in se predal čuvstvu, ki ne gre ne v obliko ne v besedo. Bila je simfonia, iz katere je donela vsa brezmejna dinamika ameriškega kontinenta« (II., str. 227).

Kot tožen spremljevalni motiv spremlja vse Jakčeve doživljanje Amerike doživetje tragedije naših izseljencev. Pretresljivo je strnil svoje prvo spoznanje o njih v povest o svojem stricu v Pittsburghu, sledil jim je na veselice, v izobraževalne krožke, delavnice in tovarne, na farme in v Hollywood. Tiha melodija župančičevih verzov o naših izseljencih iz Dune brni ob teh slikah; Jakac ji je poskrbel pretresljiv komentar. Skoro najbolj me je pretresel amerikanizirani izraz slovenske besede in peemi, kakor ga je Jakac doživel v Pittsburghu v radiju (II, str. 218 in 219).

Nič manj važna pa ni za nas drama, ki jo potnik Jakac doživlja v svoji lastni duši, ki se ves čas kakor Jakob bori z nasilnim angelom amerikanizma. Amerikanizem v vseh njegovih pojavih instinktivno odklanja, zraven pa strmi in se priklanja pred veličastvom njegove civilizacije. Za Jakčovo dušo je ta stran Amerike samo veliko silno doživetje in nič več. Po dolgi borbi z njo doseže sicer to, da se vživi v njen ritem, ki pa je zanj samo kratek opoj; komaj

Dnevna kronika

Kaj pravite?

Gospod urednik! Nikar mi zameriti, če bom tu nekoliko poagiral za list, pa ne za Vasega. »Samo da se spoznamo tudi od te strani« — če naj uporabim dnevno retenico.

Govorice gredo, da je v Ljubljani veliko stesanja jezikov in beseditenja, bogosledi zakaj. Ko mi je to prišlo na uho, sem zastrel, kakor tele v nova vrata. Kako to, da o tem nič ne izvem iz Vasega dnevnika, ki ga vendar vsak dan od preve do slednje vrste preletim. In še mederstice.

Hm, hm. Nič drugega, ko da pokličem poslednjo moč. Grem k trafikantu: »Papirja, prosim, za dva dinarja.«

Aj, g. urednik, to Vam je pester! Po tem se špagljet! Vse domate — vse nedomate (po resnici govorim) vesti. Pridem domov, razgrnem listo »za 1 Din« — »za 2 Dine« drugega od drugega na mizi — »z glavo v dlaneh vlečem med njima vzporednice: »Vse domate — vse nedomate!«

Pride žena: »V peči note goriti; daj mi kaj papirja« — in mi izmakne izpred oči »za 2 Dine«. »Kaj pa to vlačiš v hišo!« — in hoče z njim pred pet.

»Saj vidiš, da ga čitam, kaj mi ga jemlješ. Da se spoznamo! Sicer pa ne bo hotel goriti!«

No, prea moja je že obveljala. Zda pa še nad drugo!

Čitam, čitam. O ta blodna Odisejada! Debelo podrtane trditve: »Tak in tak je... Ne maram dokazovati...« itd. itd. Kje ima ta trditve dokaz? In la? In la? »Trditve« — »½ negativne resnice + ½ negativne pravice«. Krivljena kajža je imela trdnjše temelj kot le trditve, pa se je vendar podrla. — Mene že ne prepriča »za 2 Dine«, ki imam vzporednico »za 1 Din«. Ampak, kdor je nima!

Kaj menite, logični sklepov ni v teh člankih! Kar v klasično gimnazijo bi jih poslal po dve premissi! Prave golose spadajo v okvir ideje g. ministra o reformi šol. Univerzitetni profesor dr. Richard Zupančič je v obrambi za noko univerzo dejal: »Dobro bodo učinkovale poostrežne zahtev, razširitev klasičnih predmetov in stroja klasičfikacija.« In dr. Milan Vidmar: »Zelo me je razveselila ideja g. ministra, ojačiti klasično gimnazijo in postavit srednješkolski pouk na stroja podlaga.«

Da, logika! Za logiko imajo preprosti ljudje dober čut, za nelogiko pa še boljši. Logika velja tudi za dnevne časopise in časniške race, ne le za srednješkolske naloge.

No, g. urednik, kaj pravite in kaj drugi k zgorajšnjemu? Mi si mislimo: Ne! Če je tam: da! Morda bo kdo ob tej kratki besedi dobil vzporednico, seveda, kdor je še nima!

»Na, zdaj pa še lahko podkurš z 2 Din!«

P. S. Pridružujem se oni hvale vredni dijakinji, ki je nekemu člankarju nasvetovala, naj si omisli grški slovar! To se pravi, naj gre v klasično gimnazijo. Člankar pa je nehoče potrdil idejo g. ministra o prenosu pouka v klasično logiko!

— »Franz Josefova« grenčica odstranjuje močnejše železce, slabost in potrlost.

Koledar

Torek, 24. januarja: Timotej, škof; Evgenij, mučenec.

Novi grobovi

† Nadučitelj v pokopju Franc Vilhar. Včeraj je umrl v Gorici, upokojeni šolski upravitelj v Kronbergu, gosp. Franc Vilhar, v starosti 81 let. Pokojnik je bil znan in spoštovan po vsem Goriskem. Nad 20 let je služboval po Vipavski dolini (Velike Zable, Vogrsko), zadnja leta pred vojsko pa v Kronbergu pri Gorici, kjer je bil pri izobraževalnem delu desna roka vikarja in skladatelja gosp. Vinka Vodopivca. Rajni je bil vnet glasbeni in prosvetni delavec. Rojen je bil v Studenem pri Postojni, deloval pa je na Goriskem, kjer je vzgojil celo vrsto mož starejše generacije. Blagemu pokojniku naj sveti večna luč! Zaljubljenim svojim naše iskreno sožalje!

† V Ljubljani je umrl g. Friderik Wissiak, rezervni kapetan II. razreda. Pogreb bo v sredo ob 4 popoldne izpred mrtvašnice Splošne bolnišnice. Naj mu sveti večna luč! Zaljubljenim g. sestri naše iskreno sožalje.

† V Strugi ob Ohridskem jezeru je 21. januarja umrl g. France Otrin, carinik. Blag mu spomin! Zaljubljenim naše globoko sožalje!

zapusti to začarano zemljo, že je njegova duša zopet vsa svoja in v misli in želji vsa pri domovini. Zanimivo je, kako se po povratku na severni vzhod, kjer se to doživljajo začena poglabljati, vzporedno s tem z vedno močnejšo silo oglašajo klic po vrnitvi domov.

Najgloblje in najpristnejše pa je Jakac doživel v stiku z ameriško naravo. Neprestano ga vidimo, kako lovi nagle utise tistega, kar vidi in občuduje, na papir, in skuša ohraniti svojemu spominu v risanih podobah. Vendar je bilo dvakrat to doživljeno toliko, da je premagalo njegov umetniški nagon in ga prisililo k čistemu uživanju in sam pravi ob »lovesu« Grand Canyon (str. 184, II.), da je doživel pred njim »najvišje ure razodetja, ko sta se slikar in človek v njem prelila v eno« — ali pa zopet ob Niagara (II, str. 227, ko pravi, da je »zavzetja se slikati prenehala.

Prepričan sem, da sta ga prav naša emigracija in ameriška narava trajno obogatili, čeprav sam mogoče še ne ceni zadostno tega doživljanja in pri povratku piše (II, str. 236): »Hotel sem videti tujino, tisto najbolj jekleno in daljno tujino, da bi najčisteje začul pesem svoje duše v sozvočju s slovenskim življenjem, da bi ob svoji uri nekoč ves sam svoj; ves iz tiste svete zemlje, ki me je rodila, dovršil najvišji izraz svojega gledanja na svet in bi bila iz tega gledanja podoba vse bolesti in bridkosti, vse čudeže in radosti, ki prešinja, vznemirja in dviga človeka, kakršnega je oblikovala deželica, na kateri bivajo Slovenci. In šel sem v svet tudi zato, da se do dna zavem resnice, da je poštena in prava samo organska rast.«

Da nam je prinesel z ene strani luže poridilo te samozvesti, smo lani hvaležni, hvaležni pa smo tudi ameriški sfingi, ki nam je iz borbe s seboj vrnila slikarja Jakca kot pisatelja. Tu je njegova lirčna sanjava duša najbolj prepričevalno našla svoj izraz. Slika in veselilo sta tu neločljiva celota, vendar bi radi globljih spoznanj, ki so v knjigi, lažje pogrešali slike kakor tekst, ki je eden najlepših zadnjega časa pri nas.

Osebnosti

— Minister za prosveto je v smislu tozadevne razsodbe državnega sveta razveljavil dekret, s katerim je bil junija 1932 odpuščen iz državne službe g. profesor dr. Kajetan Gantar, ki s tem zopet naslopi svojo službo na državni realni gimnaziji v Celju.

— Za provizorja pri Sv. Ožbaltu ob Dravi je nastavljen g. Janez Krušič, sedaj kaplan pri Sv. Marku nižje Ptuja.

V času, ko nas zima grabi, eno je, ki nam je všeč, ki lhuo nas k sebi vabi: Slamičeva kmečka peč.

Ostale vesti

— »Novi čas.« Pred kratkim je v Slovenski krajini začel izhajati list »Novi čas«, ki ga pišejo nekateri prekmurski akademiki. V 2. številki lista sporoča Miško Kranjec, pisatelj — tako se je podpisal — g. župniku J. Kleku med drugim to, da je storil »nekaj grdega« s tem, da so v listu »Novine« izšle osebnosti »Novega časa«, ki je prinesel na pr. Adamičev članek »Slovenski kmetje molijo za Mehlo«. Končno sporoča g. Kleku tudi to, da je »starec, da je »doigranje in se pokazal zlobnega. Da ne bi nepoučena javnost menila da se s takim tonom M. Kranjca strinja vse prekmursko dijaštvo, ji sporočamo da nas je še precej, ki priznavamo dostojen in akademski način obhajanja — pa bodisi, da gre za debato z možem, ki se imenuje Jožef Klek.

— Izlet na Jadransko in Sredozemsko morje priredi junija ali avgusta Jadranska straža sporazumno z društvom »Ligue maritime et coloniale française«. Izletniki se bodo vkrkali v Solitu. Parnik bo pristal v pristaniščih: Krf, Alaccio, Nice, Toulon, Marseille, Barcelona, Las Palmas, Alžir, Tunis, Malta, Kotor, Dubrovnik in Split. Izlet se bo vršil na enem izmed najhukusnejših jugoslovanskih parnikov. Cena: Okoli 250 Din dnevno, ako se prigrisi okoli 200 potnikov; ako bo nad 250 potnikov, okoli 220 Din. Cimevje že šteto potnikov, tem nižja bo cena. Izlet bo trajal okoli 20 dni. S notnimi stroški in hrano vred bo potnik potreboval okoli 5000 Din. Kdor se namerava udeležiti izleta, naj to javi do konca januarja tajništvo »Jadranske Straže« v Ljubljani.

— Nesreča. G. prof. Anton Kolarjč v Ptuj si je zlomil nogo v štenku. Na gladki in poledeh čisti mu je spodrsnilo. Zdravi se v ptujski bolnišnici. Želimo mu skorajšnjega ozdravljenja!

— Litjsko topilnico rušijo. Kakor je »Slovenec« že poročal, je Ivrtica Leon Kavčnik, topilnica železa v Topuski na Hrvaškem, kupila za demontažo vse zgradbe in dimnikve litjske topilnice, ki že 10 let ne obratuje. S podiranjem so takoj pričeli in je pri tem delu zaposlenih okoli 20 delavcev. Doslej so odpisali v Topusko že en vagon razne demontirane tehnične robe kot električni material, razne tračnice ter kos topilne peči. — Manjše zgradbe so prodali okoliščanom, ki so zgradbe podrli, opeko ter ves ostali material pa potem speljali domov. Sami so že podrli nekdanje skladišče, srednji dimnik, visok 50 m, je kupil neki mešar iz Most pri Ljubljani za Din 7000, ki bo opeko uporabil za zidanje vile v Ljubljani, mali dimnik je kupil neki litjski obrtnik za 1000 Din, veliki dimnik, ki je visok 65 m in vsebuje baje 95 vagonov opeke, pa še ni prodan, pač pa je precej ponudnikov, med njimi baje neki hotelir iz Ljubljane. Sedaj razdirajo ob strojnici, ki ju bodo potem na novo montirali v Topuski, kjer ju bo to uporabljali baje za elektrarno za tamkašnje okolice. Kakor želimo, morajo biti vse zgradbe podrtle do konca junija. Potem bo ostal le prazen prostor ob železnici v izmeri okrog 30.000 kv. metrov, ki bo čakal, da se naide morda kak nov podjetnik, ki bo zgradil na tem za vsako podjetje res idealnem prostoru novo tovarno, ali pa bodo ves ta prostor razparcelirali, kar pr bo v sedanjih časih prav težko šlo, ko je taka stiska za denar.

— Razpis dobave. Uprava bolnišnice za duševne bolezni Ljubljana-Studenec v Ljubljani razpisuje za dobo od 1. aprila do 30. septembra prvo pisмено ofertalno licitacijo za dobavo živilskih potrebščin in sicer mesa in mesnih izdelkov ter slanine, moke in mleviskih izdelkov, vseh vrst kruha, specerijskega blaga in m'eka in mlečnih izdelkov. Licitacija se bo vršila 22. februarja ob 11 v upravni pisarni gornje bolnišnice v Ljubljani, Poljanski nasip 52.

— Z veronalom bi se kmalu zastrupila v Zagrebu Marija Fritz. Zavžila je zvečer večjo množino veronala, kakor ji je predpisal zdravnik Popeljni so jo z reševalnim avtomobilom v bolnišnico, kjer so ji izprali želodec in ji tako rešili življenje.

— Ponesrečen dimnikar. V Zagrebu je v neki hiši čistil dimnikar dimnik. Ko je v ku'ini potegnili žico, ki mu je služila pri čiščenju dimnika, sta se nenkrat vtgnili dve opeki in padli dimnikarju na glavo s tako silo, da je nezvesten padel na tla. Prepeljali so ga v bolnišnico.

— Weiser Fr.: Luč z gora. Iz življenja mladega fanta. Poslovenli Jože Jagodice. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, 1932. Str. 131. Cena broš. izvod Din 15, vez. Din 22. — Zlata knjiga za mlade dijakke in prišli bi morala v roke res pravi vsakemu, saj mu lahko služi kot najzanesljivejši kazipot na srednješkolskih kolovozih. Samo kdor je sam preživel dijaška leta, bo vedel, kolikim nevarnostim in pastem so izpostavljena mlada nepokvarjena srca in kako ravno v teh letih najbolj potrebujejo poštenega prijatelja in trdnopore. In prav takale knjiga je dozorjavajočemu dijaklu najboljši prijatelj in najzanesljivejša opora. Prepresta in prepričevalna je vsa zgodba; Hinkota, ki je doslej študiral v Inomosti, so poslali starši v šesto šolo na Dunaj. Stanoval je pri svojem versko brezbrzišem stricu, skupaj z bratrancem Mirkom, ki je bil že začel v liberalno dijaško organizacijo. Ta je skušala za vsako ceno pridobiti zase tudi zdravega, vedrega, nadarjenega in poštenega Tirolca in se je posluževala v to svrhu vseh sredstev, toda možati Hinko je pogumno premagal vse nevarnosti, ustanovil na gimnaziji celo Marijino kongregacijo in a samim zgledom potgnil za seboj tudi bratrance Vsa zgodba se razvija pred nami naravno in živahno, brez vsakih dolgozgovnih moraliziranj ali vsiljivega pobožništva, zato jo bo mladina, ki je knjiga namenjena, prebrala v duhu in z največjim zanimanjem. Naj bi ne bilo očeta in matere, ki ima sina v srednji šoli, da bi mu ne dala v roke te zlato knjige!

— Odstranitev zobnega kamna izvrši najboljše Vaš zobozdravnik, toda njegovo tvorbo preprečite lahko s stalno uporabo Chlorodont zobne paste. Tuba Din 8.—

Celie

»Osebnosti. Gosp. Anton Gorup je bil imenovan za profesorja in postavljen v VIII. skupino. Cestitamol!

»Poročili so se. Tkalčec Peter, kočijaž na Sp. Hudinji in Podgorelec Katarina, služkinja na Sp. Hudinji; Skert Anion, tov. delavec na Sp. Hudinji in Malej Ana, posestniška hči na Sp. Hudinji; Josip Cvelber, čevljarški mojster v Celju in Mirnik Ana, pos. hči v Medlogu. Cestitamol!

»Prosvetno-gospodarski tečaj KPD. V nedeljo se je vršil v Domu v Samostanski ulici prosvetno-gospodarski tečaj za lante, katerega se je udeležilo 78 fantov iz bližnje in daljnje celjske okolice. Predavali so: gosp. prof. Kovačič o prosvetnem delu, gosp. Miloš Levstik o sadjarstvu in sicer predvsem o tem, kaj mora znati mladi sadjar, gosp. Mihelčič o zavarovanju. Pri slučajnostih se je oglašil k besedi gosp. dr. Zitko iz Ljubljane, priporočal fantom, naj poživijo ozir. ustanovijo fantovske oddelke pri svojih prosvetnih društvih. Ob 12 je bil tečaj zaključen. Ob 2 popoldne so se zopet zbrali fantje, predvsem zastopniki zunanjih društev in se je vršil razgovor o delovanju naših prosvetnih organizacij.

»Dan Jadranske Straže. V nedeljo se je v polni veliki dvorani Celjskega doma vršila ob 11 dopoldne matineja Jadranske Straže. Po prvih točkah dnevnega reda je povzel besedo gosp. prof. dr. Ivo Rubčić iz Splita, ki je govoril o važnosti morja za našo državo. Po govoru je gosp. predavatelj predvajal sklopične slike Splita in njegove najbližje okolice. Matineja se je začela in končala s petjem.

»Zanimivo francosko predavanje. Francoski krožek vabi k zanimivemu, javnemu predavanju v francoskem jeziku, ki se bo vršilo v petek, dne 27. t. m. ob četrni na 7 zvečer v mali dvorani Narodnega doma. Predaval bo lektor zagrebške univerze gosp. Warner o sodobnem francoskem romanu.

»Vrnjeno kolo. Poročali smo, da je dne 7. t. m. nekdo ukradel gosp. Gorenjaku moško dvokolo. To kolo je dotičnik še istega dne prodal v Vojniku nekemu čevljarju za 150 Din. Kolo je orožniška postaja v Vojniku izsledila in bo prišlo zopet v roke pravemu lastniku.

— Pri žolčnih in boleznih na jetrih, žolčnem kamnu in zlatenici urejuje prebavo naravna »Franz-Josef« grenčica na naravnost najpopolnejši način. Klinična izkustva potrjujejo, da je povsem učinkovito domače zdravljenje s »Franz-Josef« vodo, če se jemlje jutraj na tešče, pomešana z malo tople vode. »Franz-Josef« grenčica se dobiva v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Trbovlje

Novi grobovi. Umrl so: Drobež Terezija, vdova po rudarju, 79 let; Perme Ivana, vsled raka, 71 let; Senegačnik Andrej, rudar, 58 let, umrl na sladkorni bolezn; Hribšek Matevž, upokojen rudar, 77 let. Otroci so umrli: Camer Vilma, Vasle Branko, Sanberger Hinko, Poličnik Lidija in Novak Anton. Svetila jim večna luč!

Ne marajo proč od Trbovelj. V nedeljo dopoldne se je vršil v hrastniškem Delavskem domu velik shod proti priključitvi hrastniške doline k občini Dol. Govorniki, ki pripadajo drugače različnim naziranjem, so zastopali vzajemno naziranje, da bi bila odcepitev od gospodarsko tako močne občine, kakor so Trbovlje, velika škoda v gospodarskem pa tudi v vseh drugih ozirih za delavca, obrtnika in kmeta. Davščine bi bile še enkrat večje, a zato ne bi imeli od Dola nobenih ugodnosti. Že prej so posebej ugovarjali proti združitvi z Dolom čelavci, industrijska podjetja in obrtniki. Na shodu pa so še skupno izrekli soglasno svojo odločno voljo, da ostane Hrastnik združen s trboveljsko občino. Zborovanje in govori so bili zelo stvarni, padle pa so ostre besede na račun tistih par, ki iz osebnih razlogov hočejo razbiti občino, v javnosti pa nič ne pomenijo, oziroma le sami sebe zastopajo. Izved te ljudsko zborovanje o odcepitvi, pa boste zvedeli, kam hoče devet desetink Hrastničanov.

Smuško tekmo na 18 km organizira smuški odsek SPD v Trbovljah za prihodnji teden. Tekmovalna proga je zamišljena z Mrzlice na Kal in nazaj proti Mariji Reki in čez Knezdol v Trbovlje. Zelo zanimiva, a tudi težka proga.

Napredovali so. V nedeljo so gostovali igralci Prosvetnega društva iz Hrastnika v Društvenem domu z igro »Deborah«. Odkar smo jih zadnjič videli, so zelo napredovali in so bile glavne vloge in tudi nekatere manjše izborna podane. Cestitamol Stanovitno in smoterno delo rodi vedno uspehe.

Mežiška dolina

Klubski praznik smuškega kluba »Guštanj« Kottljec. Preteklo nedeljo (15. I. 1933) je praznoval smuški klub »Guštanj« Kottljec svoj klubski praznik. Priredil je klubsko tekmo na 16 km dolgi progi, ki je vodila iz Guštanjia čez Prežki vrh v Kottlje, od tod mimo Brezlj—Kogelnika—Ivartnika—Rožanka k smuški koči. Od nje pa zopet na cilj v Guštanj. Krajevni odbor Rdečega križa je organiziral pod vodstvom zdravnika dr. Eratha, resnično postaja na cilju v Guštanju, pri smuški koči pa sanitetno in okrepčevalno postajo pod vodstvom agilnega g. Kotnika Rajka Godba guštanjskih kovinarjev pa je pričakovala na cilju tekmovalce. Klub je z organizacijo in izvedbo dokazal, da ne zadržuje za drugimi klubi. Proga je bila izborna izbrana in markirana. Izbral jo je klubov tehnik g. Mgrlič. Startalo je 13 tekmovalcev, od katerih je eden na progi izstopil. Najboljši čas je dosegel Stangl Stanko, drugi je bil Harholt Pavel tretji Komečnik Miha, četrti pa Stajner Alojz. Na cilju je tekmovalce pozdravil klubov predsednik gosp. Jelenko, razglasil rezultate in razdelil najboljši četvorletni častna darila. — Tudi dosti gostov iz Maribora, Celja in drugod je posetilo ta dan Guštanj in Kottlje. Pravo vrvenje je bilo na Rimskem vrelcu in Brezjah. — Smuški klub pa bo i nadalje skrbel, da bo poznal širši sportni svet z našimi kraji. V to svrhu bo otvoril dne 29. jan. t. l. (ne 2. febr., kakor je bilo že obljavljeno) smuško kočo na Pokrovem travniku pod Uršljo goro. Vse snorniki, ki bo posetil kočo, se bo razveselil njene priključitvi in preprostosti, a domov gredo bo našel pravo razpoloženje v smuku proti Kottljem.

— Za 5. febr. pa ima klub v programu slovensko smuško tekmo raz Uršljo goro v Kottlje. Razpis inko zanimive tekm, bo obhvaljen pravdočno, ker zavisl ta tekma od snežnih razmer, letotako se bo vršila še v tej sezoni tekma v sankanju na lepi progi Janet—Sretnakar—Kottlje. — Torej tovariši smučarji — na veselo svidenje!

Šoštanj

Občni zbor mestnega gasilnega društva, ki se je pretekli četrtek vršil v dvorani Uniona, je bil zelo dobro obiskan. Tudi poročila funkcionarjev so pokazala vso društveno delavnost in napredek v lanskem letu. Iz njih posnemamo, da je šlo društvo v l. 1932, 33 aktivnih in 80 podpornih članov, 21 tehničnih vaj, pri požarnih akcijah je nastopilo šestkrat, blagajniški zapisnik pa izkazuje 12.832,11 dinarjev dohodkov in 11.789,75 Din izdatkov. Pri volitvah je bil zopet izvoljen za načelnika g. Jakob Volk, za poveljnika gg. Zelič Franc in Hubert Hauke, v odbor pa: Arzenšek Anton, Novak Ivan, Anton Kajba in Tarkuš Franjo.

Zadnje dejanje lovske tragedije, o kateri smo poročali že v oktobru, se je pred dnevi dokončala pred celjskim okrožnim sodiščem. Ivan Lužnik, 24-letni sin tragično umrlega Petra Lužnika, p. d. Spica, je bil obsojen po čl. 243, 247 in 181-I k. z. zaradi zlostavljanja svojega očeta na 1 in pol leta ječe.

Zrtev materinstva. V celjski porodnišnici je umrla za posledicami poroda Marija Kliš iz Družmirja.

Šmartno pri Litiji

Zalosten pojav. Na seji 15. t. m. je občinski odbor soglasno sprejel resolucijo, s katero ogorčeno obsoja neki zalosten pojav zaslepljenega političnega sovraštva v svojem okraju. Sejni zapisnik so podpisali vsi občinski odborniki. Objavljeno v »Jutru« z dne 18. jan. str. 2. štev. 15. Ljudstvo, ki je o tem ališalo, je ravedno, kaj je tisti zalostni pojav, zato želi in pričakuje pojasnila.

Na občinski seji se je 15. jan. med drugim razpravljalo tudi o preureditvi občine Šmartno pri Litiji. Šmartno je znano tako v gospodarskem kot kulturnem oziru kot središče ne samo domače župnije in občine, ampak tudi okoliških župnij in občin in se tu križajo ceste na vse strani. Samooobsebi umevno in želja ljudstva je, da to središče ne samo ostane, ampak se še poveča in bi pri ljudstvu naletel na ogorčenje vsak, kdor bi hotel Šmartno v tem ali onem oziru oškodovati in njegov pomen zmanjšati. V spominu nam je še, kako je bilo ljudstvo za to, da sedež dekanije ostane v Šmartnem. ko se je vršil na omenjeni seji razgovor o preureditvi domače občine, je padel od strani občinskega odbornika predlog, naj bi se to staroslavno središče, občina Šmartno, razbila in priključila Litiji. Neverjetno se zdi, da bi občinskemu odborniku, ki mora v prvi vrsti imeti pred očmi korist domačega središča, sploh pride kaj takega na misel. Obžalovanja vredno je nadalje, da ta predlog ni bil z ogorčenjem soglasno odbit, ampak je našel med odborniki zagovornike, ki so za ta predlog glasovali. Vprašanje je, kakšne koristi so bile za ta predlog merodajne, dvomimo, da splošne. O tem za ljudstvo in Šmartno škodljivem predlogu bodo menda razpravljali in sklepali na prvi prihodnji seji. Ko so občani za ta predlog zvedeli, so bili strašno ogorčeni.

Kamnik

Kakšna naj bo bodoča kamniška občina? O tem vprašanju so se pogovarjali občinski možje na svoji zadnji seji. Ugotovili so, da bi bila najbolj naravna rešitev, če bi se ustvaril veliki Kamnik in sicer tako, da bi se priključile k mestu vse okoliške občine, ki gospodarsko težijo v Kamnik. S tem bi se občina, ki ima sedaj nekaj čez 900 ha površine, 2548 prebivalcev in 230.000 Din davčne podlage, razširila na teritorij 3900 ha s 5.600 prebivalci in samo 300.000 Din davčne podlage, kar bi za mestno gospodarstvo ne imelo ugodnih posledic. Zato je prevladal predlog g. okrajnega načelnika Vovška, da bi se h kamniški občini priključila Duplica in Bakovnik, ker se mesto zadnja leta širi proti jugu in bo sčasoma vse prostor do teh dveh vasi zazidal. Kamniku bi se eventuelno priključil še del Spodnjih Mekinj in sicer teritorij tovarne »Vesna« in del do Prašnikarjeve vile in mestnega kopališča. S tem bi se mestu priključile vse, kar ima mestni značaj, zato pa bi se izločila vas Košice, ki teži v Tunjice. Občinski odbor je z večino proti nemu glasu sprejel ta predlog.

Proti nerednim plačevalec električnega toka. Odjemalec električnega toka so ostali mestni občini na dolgu 20.000 Din. Za občinsko blagajno je to obremen primanjkljaj, ker mora občina sproti plačevati električni tok proizvajalcem. Na zadnji seji je bil soglasno sprejet sklep, da se bodo zaostanki eksekvutivnim potom iztirjali od dolžnikov ali pa se jim bo odklopil tok.

Naznanila

Društvo stanovanjskih najemnikov v Ljubljani sklicuje svoj redni občni zbor dne 8. febr. 1933 ob osmih zvečer v salonu restavracije pri »Levu«. Gosposvetska cesta št. 16. Člani, kateri še nimajo članskih izkaznic (zelenih) naj pridejo po nje v društveno pisarno (Vegova ulica št. 8, dvorišče levo), ob delavnikih popoldne ob 3—7.

Radio

Programi Radio-Ljubljana

Torek, 24. januarja: 11.15 Solska ura: Naš podzemski svet (dr. V. Bohinec) — 12.15 Radio kvartet — 12.45 Dnevne vesti — 13.00 Čas, Radio kvartet, borza — 17.30 II. ura češke glasbe, izvajala salonski kvintet — 18.30 Nemščina (dr. I. Grafenauer) — 19.00 Razvitek pomorstva v teku let (H. Marjanovič) — 19.30 Sorica III. (dr. Andrejka) — 20.00 Preko naše moči (Björnsterne Björnssen) — drama (ko stoletnici pesnikovega rojstva) — igra ljudski oder — 21.15 Norveška glasba, izvajala salonski kvintet — 22.00 Čas, poročila — 22.15 Lahka glasba (plošče).

Sreda, 25. januarja: 12.15 Plošče. — 12.45 Dnevne vesti. — 13 Čas, plošče, borza. — 17.30 Otroški koticček (gd. Bencajzova). — 18 Plošče (angleška glasba). — 18.30 Fonetični poskusi dr. Vebra. — 19 Rusčina (dr. Preobraženski). — 19.30 Literarna ura: Jakac. Odmevi rdeče zemlje (dr. Fr. Stele). — 20 Davorin Jenkov večer, prenos iz Uniona. Uvodno predavanje govori Zorko Prelovec. — 21.30 Salonski kvintet. — 22.15 Čas poročila.

Drugi programi

Sreda, 25. januarja. — 20.45 Operni prenos. — 21.30 Lahka glasba. — 22.00 Koncertni večer. — 21.30 Lahka glasba. — 22.00 Radio-orkester. — Brno: 20. Gledališki večer. — Barcelona: 22. Prenos iz gledališča. — London: 20.45 Mandolinski koncert. — Stuttgart: 19.15 Melodije in arije. — 20 Berlin. — 21 Narodna pesem. — Toulouze: 21 VERNI koncert. — Berlin: 20 Električna glasba. — Belgrad: 21 Prenos koncerta iz Novega Sada. — Rim: 20.45 Operni prenos. — Beromünster: 19.45 »Don Pasquale«, opera. — Dunaj: 20 Električna glasba. — 21 Grotecke. — Budimpešta: 19.45 Koncert orkestra Mandita. — 21.45 Pesmi.

Pred božjim zakonom smo vsi enaki

Po intervenciji Vatikana na bolgarskem dvoru

Ze v zadnji številki smo poročali o incidentu med Vatikanom in bolgarskim kraljem Borisom zaradi krsta novorojene princezinje, ki je bila krščena po pravoslavnem obredu mesto po katoliškem, kakor se je sedanja kraljica Ivana obvezala pred poroko. Intervencija papeževga nuncija na bolgarskem dvoru je pač pokazala, kako strogo izvaja Vatikan kanonske predpise v zadevi mešane poroke in da v tem pogledu ne odjenja, pa naj gre za poroko najrevnejšega delavca ali za poroko kralja.

»Osservatore Romano«, to je vatičansko glasilo, je priobčilo prošnjo italijanske princezinje Ivane na sv. očeta, naj ji kot katoličanki dovoli poroko s pravoslavnim kraljem Borisom. Sele na podlagi obveze, da se bo Ivana ravnala strogo po predpisih kanona, je sveti oče dovolil poroko. Radi pomembnosti tega dogodka priobčujemo izvajanja vatičanskega glasila v celoti.

»1. Dne 12. oktobra 1930 je princezinja Ivana Savojska naslovila na sv. očeta lastnoročno prošnjo, da bi si izposlovala dispenco, potrebno za poroko, ki jo je hotela radi svoje vere, čustev in tradicij svoje družine opraviti v naročju cerkve. »Spricho dejstva, da je ta dispensa v smislu kanona 1161 podrejena pogojem, ki izvirajo iz božjega zakona samega, da bi se namreč odstranila nevarnost prestopa katoliškega zakonca v drugo vero in da bi vsi otroci bili krščeni in vzgojeni v katoliški veri, obljubljam (je pisala Ivana), da bom povsem izpolnila te pogoje s privoljenjem svojega bodočega moža.«

2. V prošnji je bilo nadalje dostavljeno, da se poročenca ne bosta potem, ko jim bo ta milost podeljena in ko bo poroka po katoliškem obredu

opravljena, obrnila več na nobenega duhovnika drugega obreda.

3. Ta dokument je podpisal lastnoročno Nj. Vel. kralj Boris.

4. Ko je sveti oče dovolil dispenco, se je opiral izrecno na dana jamstva, kakor je razvidno iz poročila, ki ga je naslovil na princezinjo Ivano državni tajnik v imenu sv. očeta 19. oktobra 1930. V tem sporočilu je bilo rečeno: »Nj. svetost je rada priznala, da je ta prošnja podprta z vsemi jamstvi, ki jih zahteva kanon 1161, to je, da katoliška nevesta ni izpostavljena, v kolikor zadeva vero, nikaki nevarnosti in da se vsi otroci obojega spola, ki se bodo rodili v zakonu, krstijo izključno v svetosti katoliške vere. V istem času je sv. oče po isti prošnji vzel na znanje, da sta zakonca v smislu kanona 1163 obljubila, da se po opravi katoliške poroke ne bosta obrnila nikdar na nekatoliškega duhovnika. Spricho vsega tega in spricho dejstva, da je kralj Boris sam sopodpisal prošnjo princezinje Ivane in temu dosledno sprejel nase iste obveze, je sv. oče blagovolil podeliti milost, za katero so prosili.«

Spricho tako formalnih obljub, ki sta jih dala Ivana in Boris, je vatičanske kroge osupnilo njuno postopanje bodisi glede poroke (saj se je poroka vršila še po pravoslavnem obredu v Sofiji, čeprav sta bila zakonca že katoliško poročena v Italiji) — bodisi glede krsta prvega otroka. To toliko bolj, ker gre za krst hčerke, ki ne pride v poštev za naslestvo. Sedanja bolgarska ustava določa, da mora biti prestolonaslednik pravoslavne vere. Zato utegne priti do novega zapletljajja med Vatikanom in Sofijo v slučaju, da bi se Borisu rodil deček, ki bi ga on dal krstiti v pravoslavni veri.

Stiska farmerjev v Združenju ameriških držav. V državi Virginija ima na primer že več kot četrtno plodnega zemljišča zastavljenega. Vsi zasebniki so prisiljeni radi visokih davkov do takih korakov. Dražbe so seveda na dnevnem redu. Slika: Dražba v mestu Spottsylvania.

Izpraznjena vas

Zadnje mesece je bilo radi večnih vstaj Kubanskih kozakov proti sovjetskimi oblastem 600 mož ustreljenih. Med njimi je več krajevnih komunističnih voditeljev, ki niso točno oddajali žita. Radi istega vzroka (ker niso hoteli obdelovati polj oziroma, ker niso izročali izvestne množine žita državnim oblastem) je bila kozška vas Pazlovskij siloma izpraznjena. G. P. U. je vse prebivalstvo, skupno 1200 družin, s številnimi otroki deportirala v Jakutsk (Sibirija). Deset naslednjih vasi s skupno 50.000 prebivalci pa je dobilo ultimatum, da bo sledilo vasi Pazlovskij, ako ne bodo točno in v predpisani višini izročali žito. Da bi vsak spomin na Pazlovskij uničili, je bil kraj izročen rdeči armadi v dar. Ta pa je poklicala namesto bivših Kozakov kmete iz nerodovitnih krajev Sibirije in jim izročila vas.

Sončna kopel na najvišjem nemškem vrhu, Zugspitze.

Odkod žepni robci?

Prva ženska, ki je nosila žepni robec, je bila neka Benečanka. Iz Italije je šel robec v Francijo, kjer se je udomačil na dvoru kralja Henrika II. Sele 1590. leta pa je našel robec pot v Nemčijo, toda seveda le med takozvane odlične kroge. Za navadnega državljana je bil robec kajpada predrmet razkošnja. A leta 1895 je izšel v Draždanih celo odlok, ki naravnost prepoveduje ljudstvu porabo robcev. Odkdaj je ta odlok brez moči, to se pravi, odkdaj imajo tudi preprosti ljudje pravico do robca, se ne more točno ugotoviti.

Kava

Do konca leta 1932 je Brazilija uničila skupno 12.160.000 vreč kave... Le tako naprej, gospodje kapitalisti!

Najstarejši zdravnik na svetu

Mesto Pirot ima hkrati najstarejšega moža na vsem evropskem jugu in najstarejšega zdravnika na svetu. Imenuje se Tane Zop-Krstić in šteje 120 let. Morebit je še starejši. Kot mlad mož je prišel k tedaj slavnemu turškemu polkovnemu zdravniku v Pirotu, naj ga uči. Ker se je dobro ponašal, ga je poslal paša v zdravniško šolo v Carigrad. Po več letih študija se je vrnil kot diplomirani zdravnik v svoje rojstno mesto, kjer pa je kmalu zaslovel kot očesni zdravnik. Pred nekaj leti je opustil prakso. Je pa še zdrav in klen in sleherni dan se odpravlja na dolge sprehode.

Izumirajoča ptica

Med izumirajočimi pticami je znana zlasti redka vrsta ptic albatros, ki žive na enem izmed otokov Atlantskega morja (Lesan). To vrsto ptic je svojočas odkril na neki ekspediciji lord Rothschild, pa je napisal o tem debelo knjigo. Ta pa ni prišla le v roke zoologov in prirodoslovcev, marveč tudi nekemu Schlemmerju v San Franciscu, ki si je po slikah teh ptičev zamislil sijajno trgovino s perjem. Pogodil se je z nekim japonskim kapitalistom in odjadrala sta na otok Lesan. In tu se je začelo divjanje nad redkimi pticami. Neštivilne jate sta pobila in jim populičala peresa. Seveda se je Amerika takoj odpravila z oboroženim podmornikom na ta nepoklicana vandala. Toda pustolovca sta zaslutila nevarnost kazenske ekspedicije pa zbežala s plenom na varno. Poslej bo imela Amerika posebno pažnjo nad temi izumirajočimi pticami.

Skala se utrčala. V bližini južnofrancoskega mesta Tours se je utrčala ogromna skala in pokopala pod seboj tri hiše, v katerih je ubila tri osebe, nad 10 pa jih je težko ranila. Če ne bi bili stanovalci pravočasno obveščeni, bi seveda postali vsi žrtve nenadne katastrofe. V eni izmed hiš je bušil požar.

Jurij Moor umrl

Jurij Moor, znani irski pisatelj-romanopisec, je te dni v starosti 81 let umrl. Ta je pisal v prvih letih pod vplivom francoskih naturalistov, pred vsem pod vplivom Emila Zola. Kesenje pa se je odvrnil od materialističnega naziranja ter se priključil v svojih pesnitvah, dramah in romanih svetovnemu nazoru Oskarja Wildeja. Prav tako je nagnil izvestne angleške kroge h katolicizmu, da so zajemali snov za svoje romane iz katolištva. Ob koncu je pisal svojo biografijo kakor tudi neke vrste rekonstrukcijo Kristusovega življenja.

Letalko lady Bailey, ki je hotela potolči rekord Johnsonove (London—Kapstat) a se je morala spustiti sredi puščavi, so francoski letalci našli, izčrpano in bolno, v Tahmí, kakih 1500 milj od Orana.

Francijo učijo nesreče

V nedeljo so spustili v morje parnik »Predsednik Doumer«. Ta parnik ima 14.850 ton, ki mu dajejo motorji z 8.500 konjskih sil hitrost 16 do 17 vozlov. Ladjo goni nafta; vozila pa bo na Daljni Vzhod.

Minister je v govoru ob slavnostnem spuščanju ladje v morje naglašal, da je novi parnik opremljen v svoji notranjosti po docela novih vidikih, tako da je nevarnost ognja skoraj izključena. Tako je n. pr. prehod do radijske oddajne postaje na ladji zgrajen iz same kovine, dvigala so skrbno izolirana, da ne bi služila morebiti nastalemu ognju za dimnik, pohištvo je prav tako iz kovine in nič več leseno kakor na dozdaj grajenih parnikih, a vkljub temu udobno za potnike, prav tako so stropovi železni, skratka vse, kar bi moglo dati ogenj hrane, in kovinasto, tudi kabli so obdani s kovinastim plaščem ali pa z negorljivo snovjo. Dalje je tudi ureditev za spuščanje rešilnih čolnov čisto drugačna, modernejša in smotnejša kakor je bila prej. Minister zaključuje v svojem govoru, da upa, da bodo te nove uvedbe v bodoče skoraj popolnoma onemogočile ogenj v večji razsežnosti.

Pogrešanec Sven-Hedinove ekspedicije

Iz Sven-Hedinove ekspedicije, ki se je sprva odpravila proti Pekingju, pogrešajo že dalj časa doktorja Nils Ambolta, astronoma in kartografa ekspedicije. Ta je hotel iz Jervilika obiskati znamenito jezero Lopnor, ki leži v centralnoazijskem pušavskem področju.

Razstava Sobieskega

V Krakovu bodo ta mesec otvorili razstavo spominov na poljskega kralja Jana Sobieskega ob 250 letnici njegove zmage nad Turki pri Dunaju leta 1683. Poljska vojska je takrat odrinila iz Krakova na pomoč obupani Avstriji avgusta meseca. Sel, ki je prinesel kraljici v Krakov poročilo o zmagi, je izročil v dokaz zmage ostrogo velikega vezirja Mustafe. Ta spomin bo razstavljen poleg kraljevih šotorov, poljskega pohištva, molitvenikov in orožja. Posebno zanimanje zasluži perzijske preproge iz turškega tabora. Obredile so namreč posebno panogo poljske domače industrije, svilen, z zlatom vezene izdelke, ki so kmalu zaslovene v Evropi.

Parlament 25 glav

Albert Einstein je izjavil javnosti, da ima v zasnovi nekako mednarodno organizacijo, ki naj bi po njegovem prepričanju predstavljala najmočnejšo idealno moč na svetu. To bi bil nekak komite, sestojel se iz 25 najodličnejših duhov sedanjosti. Ta izbor, ki naj bi reprezentiral svetovno inteligenco, se naj bi pečal z vsemj sodobnimi perečimi vprašanji, ki se zajedajo v človeštvo, seveda vse v smislu svetovnega mira.

Šarlota, deua princezinja države Monaca, je sporočila svojemu očetu, vladajočemu knezu Louis-u II., da se odreka nasledstvu na prestolu na dobrobit svojega desetletnega sina.

Smešnice

»Pravijo, da smo podedovali inteligenco po svojem očetu.«

»Tako, tako. Pa moral je imeti vsekakor mnogo otrok, da je to inteligenco med nje razdelil.«

*

»Kaj bi napravil, če bi ti kdo ponudil vožnjo okoli sveta zaslonjč«

»Testament.«

*

»Ah, vi potujete v Frankfurt? Tam vam lahko priporočim dober hotel, hotel... kako se že imenuje? Ela, Ela, pogledj vendar hitro na brisačo, kako se imenuje hotel v Frankfurtu!...«

»Ti, Mica, tako strošno hihš s svojim platenjem.«

»Veš, rada bi prej končala, kakor bi mi zmanjkalo volne...«

PO SNEGU IN DEŽJU

nosite naše tople čevlje iz gumija in suknja, varovali Vam bodo noge pred vlago in prehlajenjem, Vaš dom pa pred mrazom in blatom.

DIN.
59

Vrsta 9891-66.

Nepremočljivi otroški škornji iz lakastega gumija, v katerih otrok lahko hodi tudi po največjem snegu in blatu. Vel. 19—26 Din 59.—, 27-34 Din 79.—, 35-38 Din 99.—, — Moški za štrpce Din 129.—, lakasti Din 149.—.

DIN.
39

Vrsta 7047

Po dnevnem naporu se počutite najbolje v teh udobnih domačih čevljih iz volnene tkanine. Damski Din 29.—, otroški Din 25.—.

DIN.
49

Vrsta 9817-61

Te lahke galoše iz najboljšega gumija Vam bodo obvarovale čevlje, ohranile Vam bodo noge suhe in tople tudi v najhujšem dežju. Zenske galoše za isto ceno.

Rata

DIN.
99

Vrsta 2055-10

Udobni in vendar elegantni čevljički z okusnim okrasom. Za mraz in zimo nena- domestljivi.

DIN.
129

Vrsta 9897-84

Zajamčeno nepremočljivi gumijasti škornji za delo v vodi na zgradbah. Operajo se v navadni vodi. Isti lakirani za Din 149.—.

MALI OGLASI

V malih oglasi velja vsaka beseda Din 1.—; ženi- tovanjski oglaš Din 2.—. Najmanjši znesek za mali oglaš Din 10.—. Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglaših reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka petlinna vrstica po Din 2-30. Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službeiščejo

Gospodična

trgovsko naobražena, s prakso, večša samostoj- nega izvrševanja vseh pi- sarniških del, perfektna v knjigovodstvu in ko- respondenci, z znanjem jezikov, želi iz osebnih razlogov zamenjati do- sedanje mesto z name- ščenjem v Ljubljani. Ce- njene ponudbe na upra- vo »Slovenca« pod »Kva- lificirana pisarniška moč« št. 690. (a)

Službodobe

Zastopnike

za posamezne dele Slo- venije, ki potujejo stalno in obiskujejo v svojem rajonu intenzivno vse kra- je, iščemo. Nudimo za- stopstvo velike industrije, ki je že najbolje vpeljana v vsakem kraju. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Intenzivno obiskovanje« št. 788. (b)

Mesar. pomočnika

z obrtjo, samskega — iščem. Mesečna plača po dogovoru. Naslov v upr. »Slov.« pod »Priden in zanesljiv« št. 828. (a)

Jedilonoša

(Speisenträger) pridnega, z dobrimi pričevali spreje- me takoj »Hotel Strukelj«.

Služkinja

zdrava in močna, ki zna popolnoma samostojno kuhati, ter bi opravljala tudi druga gospodinjska dela, se sprejme. Sv. Pe- tra c. 29/l. (b)

Denar

10.000—15.000 Din posojila, prostim proti do- brim obrestim. Ponudbe upr. »Slov.« pod št. 841.

Posojila podeljuje

»Zadruga«, Ljubljana, pp. 307. Sprejme poverjeni- ke. (d)

Kdo zamenja

hranilno knjižico (9000 Din za vlogo Ljudske po- sojilnice v Ljubljani, naj pošlje svojo ponudbo na upr. lista pod zn. »Za- menjam« št. 829. (d)

150.000 Din

v gotovini, potrebujem vsled povečanja trgovine. Obrestujem do 10%. Ga- rancija v hranilni knjiži- ci ali intabulaciji. Event. ponudbe prosim na upr. »Slov.« pod »Varno« št. 830. (d)

Vložne knjižice

kupite ali prodaste naj- boljše pri Komand družbi M. JANKOLE, Ljubljana, Selenburgova ulica 6, II. Telefon 30-52. (d)

Vnajem

Pisarniške sobe

na prometni točki — se oddajo s 1. februarjem v najem. Za naslov se poizve v upravi »Sloven- ca« št. 813. (n)

Lokal

z velikimi izlozbami, v centru mesta, se odda s 1. februarjem v najem. Naslov v upravi »Sloven- ca« št. 813. (n)

Stanovanja

IŠČEJO:

Stanovanje

dveh sob, kuhinje in pri- tiklisa išče zakonski par za maj. Nedaleč od cen- tra. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod značko »Maj« 778. (c)

ODDAJO:

Stanovanje

obstoječe iz 2 sob, kabi- neta ter vrta, se odda ta- koj v najem. Naslov po- ve uprava »Slovenca« pod št. 813. (c)

Trisobno stanovanje

z vsem komfortom, v sre- dini mesta, oddam s 1. fe- bruarjem 1933 v najem. Naslov pove uprava »Slo- venca« pod št. 813. (c)

Soba

s posebnim vhodom, v bližini Sv. Petra, se ta- koj odda solidnemu gos- podu. Naslov v upravi »Slovenca« št. 677. (s)

Opremljeno sobo

s prostim vhodom, snaž- no in svetlo, v središču mesta, se odda enemu ali dvema stalnima gos- podoma ali gospodinja- ma. Naslov pove uprava »Slov.« pod »Soba« (s)

Razno

Razmnoževanje

okrožnic, dopisov itd., kakor tudi prepisovanje, prevzame trdka The Rex Co., Ljubljana, Gra- dišče 10, telefon 22-68. Cene nizke. (r)

Posrestva

Novo zidana hiša

naprodaj. Dve sobi, ku- hinja, električna razsvet- ljava, gospodarsko po- slopje. Pobrežje, Gubčeva št. 26, Maribor. (p)

Parcele

v mestu ob Dunajski ce- sti, od 80—120 Din, na- prodaj. Naslov v upravi »Slov.« pod števil. 861.

Hiša z delavnico

naprodaj. Več pove Mi- chael Prestenjak, Dravljje št. 46. (p)

Posestvo

kupim v Ljubljani na Gos- posvetski cesti ali pri gl. kolodvoru — hišo. Pla- čam večji del v gotovini. Ponudbe na upr. »Slov.« pod »Do 1.200.000 Din«, št. 864. (p)

Kupimo

Kupujem vse vrste kož divjačine po najvišjih dnevnih cenah. Fischer, Gunduličeva 3 i 4, Zagreb.

Vsakovrstno

zlato kovanje

po najvišjih cenah CERNE, juvelir Ljubljana, Wolfova ulica št. 3

Lokomobilo

od 25—35 konjskih sil — kupim. Ponudbe pod zn. »Lokomobil«, poštno le- žee, pošta Kočevje. (k)

Prodamo

Sir trapist

različnih vrst od 12 Din naprej nudi Mlekarna — Mediatova hiša — Dunaj- ska cesta 17. (l)

115 Din

1 m³ žaganih bukovih drv, prvovrstnih, franko hiša, nudi Velepčič, Sv. Jerneja cesta 25 Telefon 27-08. (t)

Nogavice, rokavice

in pletenine Vam nudi v veliki izbiri najugodnejše in najceneje trdka Karl Prelog, Ljubljana, Zidov- ska ulica in Stari trg. (l)

Črne suknje

naiboljši nakup - Anton Presker, Sv. Petra c. 14, Ljubljana. (l)

Pletilni stroj

»Regentin«, nov, radi vo- jaštva prodam. Cena niz- ka. Jožef Dolnik Dolga- gora, Šmarje pri Jelšah.

»Triumph«

štedilnik in dvoje vrat 85x195, se prod. Vpra- šati v upr. »Slov.« pod št. 843. (l)

Harmonikarji

Solidne, trpežne, domače harmonike vsake vrste iz- deluje po naročilu po naj- nižjih cenah edino Jožef Kurent, harmonikar, Pla- ninska vas 39 pri Planini, p. Sevnica. Imam na za- logi veliko izbiro. (g)

Debele

lucky nasteotrobo kupite na cenele pri trdki A. VOLK LJUBLJANA Resljeva cesta 24

DRVA IN PREMOG

pri Iv. Schumi Dolenjska cesta Telefon št. 2951

Zahvala

Vsem, ki so sočustvovali s tolažilnimi besedami v najhujših trenutkih, počastili s svojo navzočnostjo na zadnji poti našo dobro, nepozabljeno ženo, mater, staro mater, tetko, setro in taščo, blagopokojno gospo

HITI NEŽA

naša najiskrenejša zahvala. Prav posebno se zahvaljujemo preč. gosp. župniku Alojzu Wester, vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ter vsem, ki so jo spremljali na zadnji poti.

Grahovo, dne 22. januarja 1933.

Žalujoči: Jernej Hiti, soproč, in rodbina.

Potri javljamo vsem, ki so jo poznali — smrti naše ljubljence

Alenčice

Pokopali smo jo 23. t. m. v rodbinski grobnici pri Sv. Križu.

Ljubljana, dne 23. jan. 1933.

Hribar - Jeraj.

Po kratki bolezni je danes ob 18.40 pop., previdena s sv. zakramenti za umirajoče nepričakovano za vedno zaspala

Contessa Clelia Zabeo di Velo

ter sporočajo o tem tužno vest:

sin: Conte Giovanni Zabeo; hčerke: Maria Carolina Glančnik, Madre Maria Antonia Religiosa del Sacro Cuore, Maria Pia, Maria Anna, Francesca Wögerer, Beatrice; zeta: konj. kapetan Paul Glančnik, Hermann Wögerer; svakinja: N. D. Marchesa Pia Buzzaccarini di San Raffaele; svak: Pater Camilo Zabeo S. J.; vsi nečaki, nečakinje in vnuki.

Fala, dne 22. januarja 1933.

Zemeljski ostanki bodo prepeljani v Padovo, kjer bodo položeni v rodbinsko grobnico.

Prosim, naj se opuste kondolenčni obiski kakor tudi darovanje cvetlic.

Brez posebnega obvestila.

Inserirajte v „Slovencu“!